ЗАЛУУШУУЛАЙ БҮХЭДЭЛХЭЙН ХУРАЛДААНДА ХАБААДАГШАДАЙ

ХҮНДЭДЭ ЗОРЮУЛАГДАҺАН УУЛЗАЛГА ДЭЭРЭ 1964 ОНОЙ СЕНТЯБРИИН 19-дэ

Н. С. ХРУЩЕВОЙ *хэлэһэн үгэ*

Хүндэтэ нүхэдүүд!

Хүндэтэ ханинар!

Аха дүүнэр!

Таанадые — колонизаторнуудта эсэргүүсэн, богоолшолгодо эсэргүүсэн, хүнийе хүнэй мүлжэлгэдэ эсэргүүсэн, сүлөөрэлгын түлөө, шэнэ байдал зохёон байгуулхын түлөө, найрамдалай, демократи болон социализмын түлөө тэмсэжэ байһан залуушуулай түлөөлэгшэдые Советскэ Союзай Коммунис партиин, Советскэ правительствын, бүхы манай арадай зүгөө халуунаар амаршалхыемни зүбшөөгыт! **(Нэрьемэ альга ташалга).**

Нүхэдүүд, манай үе сагта ажаһуухада аятай, баяр баясхалантай байна. Энэ хадаа шата дамжан ороолгын үе болоно. Хүдэлмэришэн анги, ажалша тарьяашад, бүхы ажалшан арад тэмсэлдэ жагсан бодохоһоо олон, харин хэдэн олон гүрэндэ засагаа байшалан абаад байна. **(Альга ташалга).**

Нэгэ хэды сагай урда тээ, марксизм-ленинизм имагтал теори байһан юм. Хүдэлмэришэн анги засагаа барин байжа шадаха гү, экономикые хүгжөөн дэбжээжэ, капиталис экономикые ахижа гарахаар тэрэ гүрэнөө эмхидхэжэ шадаха гү гэһэн ехэ арсалдаан тиихэ үедэ гарадаг байгаа. Тиихэдэ, баримта болгон дурдахаар жэшээ байгаагүй ха юм. Имэ жэшээ бии, өөрынгөө экономико, наука, техникэ, соёл культура болон искусствые амжалтатайгаар хүгжөөжэ байһан социалис оронууд бии—гэжэ бидэнэр мүнөө омогорхолтойгоор мэдүүлнэбди. **(Нэрьемэ альга ташалга).**

Нүхэдүүд, ханинар, аха дүүнэр!

Харин сүлөөржэ, засагаа өөһэдынгөө гарта абаха гэшэ хүдэлмэришэн ангиин, ажалшан арадай түрүүшын зорилго болоно. Зүгөөр энэ засаг хадаа имагтал ангиин дайсадай, мүлжэгшэдэй эсэргүүсэлтые нуга дараха, мүн арадай материальна болон оюун бодолой хэрэглэмжэнүүдые хангахаар экономикоёо хүгжөөхын, баялигуудые байгуулхын тулада эрхэ сүлөөгэй болон демократиин эрхэ байдалда хүдэлмэришэн ангиин, ажалшан арадай, ажалша интеллигенциин эршэ зоригоо, эрдэм бэлигээ зорюулха бүхы дүхэм нүхэсэл байгуулха арга болоно гээшэ. **(Альга ташалга).**

Засагые гартаа абаха гээшэ үшөөл дутамаг, тэрэнние бүхөөр барижа байха хэрэгтэй. Эгээн гол юумэн гэхэдэ, шэнэ общество байгуулхын, капиталис байгуулалтада орходоо социалис байгуулалтын бүлюу һайн байһые харуулхын тулада засагаа хэрэглэхэ шадабаритай байха шухала. Мүрысөө, экономическа мүрысөө хэжэ байхадаа имагтал арадай зохёон байгуулхы ажалаар иимэ юумэ түйлажа болохо байна. **(Альга ташалга).** Тиимэһээ «Хэн хэнээ илахаб» гэһэн асуудал шиидхэлгын гол юумэн гэхэдэ, экономическа мүрысөөн, экономическа мүрысөөн лэ болоно. Экономическа мүрысөөн гэжэ би гурба дахин дабтажа хэлэнэб. **(Альга ташалга).**

Советскэ Союзда хэрэгэй экономическа талаар дашуурнат гэжэ бидэнние заримашуул шүүмжэлдэг юм. Арадай зохёон байгуулхы хүсэндэ, капиталис экономикодо орходоо социалис экономикын бүлюу һайн байһанда этигэдэггүйшүүл иимэ зэмэлэлтэ хэдэг байха юм. Советскэ Союзда социализмын илан мандаһые һанаад үзэел. Хүдэлмэришэн анги, ажалша тарьяашад манай агууехэ Ленинэй хүтэлбэреэр засагые гартаа абаа һэн. Хүдэлмэришэд, тарьяашад, ажалшан арад Ленинэй хойноһоо, коммунистнуудай хойноһоо ябажа, революци хээ, граждан дайнай үедэ гурба үлүүтэй жэлэй турша сөө байлдаа хээ, интервентнүүдтэ эсэргүүсэн тулалдаа, тиигэжэ илалта түйлаа. **(Альга ташалга).**

Амгалан үе эхилээ. Зүгөөр һанаад үзэгты: жэл, нүгөөдэ жэл, арбан, хорин жэл үнгэрөөд байхадань, экономическа байдал хуушаараа, революциин урда тээхи зангаараа үлэбэ гэлэй. Энээн тушаа хүдэлмэришэн анги, арад юун гэжэ хэлэхэ байгааб?— Юунэй түлөө бидэнэр тэмсээбибди? Шэнэ общество байгуулхын тулада, хүдэлмэришэн ангийе, тарьяашадые, ажалшан арадые һайн байдалтай болгохын тулада бидэнэр капиталистнуудые, помещигүүдые, хаанта засагые унагаагаабди. **(Нэрьемэ альга ташалга).**

Манай парти, Коммунис парти хадаа революциин парти, хуушан байгуулалтые һандаргаха, шэнэ, социалис, коммунис общество байгуулха парти болоно. **(Нэрьемэ альга ташалга).** Гансахан лэ хараал шэрээлээр империализмые, капитализмые илахагүйш. Тэрэниие имагтал хаража орохолоо бидэнэр тэдээндэ тон багахан хоро хүргэнэбди. Хараал шэрээл гээшэ заримдаа хүсэ шадалгүй байһые харуулдаг. Хүн хүсэ багатай байха тудамаа, бүри шангаар хашхаржа, хараажа ородог. **(Шэмээтэй хүхюутэй болоно. Альга ташана).** Бидэнэр хүсэтэй болообди, багажая бэхижээбди. Бидэнэр зүб, марксистско-ленинскэ замаар ябанабди, эгээн дээдэ шатын общество, эгээн лэ таарүү тэгшэ, үнэн зүб общество—коммунизм тээшэ дабшаха замаар найдамтайгаар алхалан ябанабди. **(Нэрьемэ альга ташалга).**

Таанадые — залуушуулай түлөөлэгшэдые эндэ харахада маанадта аятай байна. Аха үетэн хойшоо гаражал байдаг, тэдэниие халан абаха байһан таанад тэдэнэй түйлаһан юумые зэбсэг болгон абагты, аха үетэнэй үргэһэн тугые мүнөө саашань абажа ябагты, бүри саашань капиталые ажалай хүсэдөөр илаха хүрэтэр абажа ябагты. **(Альга ташалга).**

Эндэ үгэ хэлэһэн залуу хүнүүдые шагнахада аятай байгаа. Дайсантай ехээр тэмсэдэг, тэдэнтэй эбсэшэгүй байдаг, өөһэдынгөө хэрэгэй зүб байһанда, өөһэдынгөө хүсэндэ этигэдэг залуушуулай һанал бодолые тэдэнэр элирхэйлэн мэдүүлээ.

Венесуэлын түлөөлэгшэ, засагые булимтаран абагшадта, зонхилогшодто, мүлжэн дарлагшадта эсэргүүсэн тэмсэжэ байһан баатарлиг арадай түлөөлэгшэ эндэ үгэ хэлээ. Венесуэлын арадта илалта түйлахыень бидэнэр хүсэнэбди. Мүлжэгшэд болон дарлагшадта эсэргүүсэн тэмсэжэ байһан Венесуэлын арадта совет арад, Советскэ Союзай Коммунис парти бүрин хүсэдөөр талархана! **(Нэрьемэ альга ташалга).**

(Үргэлжэлэлынь 3-дахи нюурта)

УЯЛГАЯА ДҮҮРГЭЭ, ҮГЭДӨӨ ХҮРӨӨ!

Улаан-Удын үйлэдбэриин управлениин тарьяашад Эхэ орондоо 780.600 пүүд орооһо тушаагаа

БҮХЫ ОРОНУУДАЙ ПРОЛЕТАРИНАР, НЭГЭДЭГТЫ!

41-дэхи жэлээ гарана.

БУРЯАД ҮНЭН

КПСС-эй Буряадай обкомой, Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй, Министрнүүдэй Соведэй орган

№ 227 (10595) | 1964 оной сентябриин 24, четверг | Сэн 2 мүнгэн

ХҮНДЭЛЭЛЭЙ САМБАР

Гүрэндэ орооһо тарья худалдаха, тушааха социалис уялгаяа болзорһоонь урид дүүргэһэнэйнь түлөө КПСС-эй обкомой бюро болон Буряадай АССР-эй Министрнүүдэй Соведэй абаһан тогтоолой үндэһөөр иимэ ажахынууд республикын хүндэлэлэй самбарта бэшэгдэбэ:

Улаан-Удын колхоз, совхозуудай үйлэдбэриин управлени (управлениинь начальник Н. Иринчеев, парткомой секретарь И. Черняков, аймгүйсэдкомой түрүүлэгшэ Д. Шикуло, ВЛКСМ-эй комитедэй секретарь А. Федоров).

Улаан-Удын управлениин Онохойн совхоз (директорынь А. Г. Говорунов, парткомой секретарь А. Н. Потемкин, главна агроном Н. И. Суздалев).

Улаан-Удын управлениин «Искра» колхоз (түрүүлэгшэнь В. Г. Буянов, парткомой секретарь Д. П. Болонев, главна агроном Г. К. Павлов).

Улаан-Удын управлениин Ленинэй нэрэмжэтэ колхоз (түрүүлэгшэнь М. А. Кожевников, парткомой секретарь В. М. Гроссман, главна агроном А. Ф. Ефимов).

Улаан-Удын управлениин «Маяк» колхоз (түрүүлэгшэнь В. П. Чистяков, парткомой секретарь В. П. Чистяков, главна агроном А. Х. Копылова).

Зэдын управлениин «Октябрьский» совхоз (директорынь П. Т. Тарабукин, парткомой секретарь Г. К. Хайдуков, главна агроном Ф. Е. Братущенко).

Зэдын управлениин «Коммунизм» колхоз (түрүүлэгшэнь Б. Л. Мурхонов, парткомой секретарь Д. Б. Будаев, главна агроном М. Т. Перетолчин).

ИНТЕНСИФИКАЦИИН ТҮРҮҮШЫН ЖЭЛДЭ

Улаан-Удын үйлэдбэриин управлениин колхоз, совхозуудай ажалшадта, манайороной бүхы тарьяашадтал шэнги, энэ жэлнай онсо удхатай байба. КПСС-эй ЦК-гай февралиин Пленумэй уряалаар хүдөө ажахын үйлэдбэриие апаг ехэтэйгээр хүгжөөхэ гайхамшагта тэмсэл эхилһэн байна.

Газар тарьялан эрхилхэ хэрэгые интенсификациин замаар хүгжөөхэ тухай һаналаа табижа совхозой хүдэлмэришэд, колхозниигууд, агрономууд, ажахын хүтэлбэрилэгшэд энэ жэлдэ тусхай хэмжээнүүдые абаһан байна. Тиигэжэ тарьялангай, нуга сабшалангай, огородой ургаса дээшэлүүлхын зорилгоор нэн түрүүндэ тарьялан, сабшаланда нютагай, минеральна утэгжүүлгэ ехээр гаргагдаһан, гол тарилгаяа сортовой үрэһөөр хангаһан, уһалууриин түхеэрэлгэнүүдые шэнээр бариһан, хуушануудыень һэльбэн заһаһан.

Мухар-Шэбэрэй тарьяашадай үүсхэлдэ харюусан, арга боломжонуудаа тооложо үзөөд, Улаан-Удын колхоз, совхозуудай управлениин ажалшад энэ жэлдэ 780 мянган пүүд тарья гэхэ гү, али гүрэнэй түсэбһөө гадуур 240 мянган пүүд тарья энэ жэлдэ худалдахаар шиидээ һэн. Гадна шанартай һайн үрэһэ хүсэд хүрэхөөр хаажа абаха, эдеэ хоолой, тэжээлэй орооһо тарья хүсэдөөр бэлдэхэ зорилго табиһан байна бшуу.

Улаан-Удын үйлэдбэриин управлениин тарьяашад хэлэһэн үгэдөө хүрэжэ, **сентябриин 22-то Эхэ оронойнгоо амбаарта 780600 пүүд һайн шанартай тарья оруулба.**

Урда урдын жэлнүүдэйхидэл адли, мүнөөшье жэлдэ социалис уялга дүүргэхэ хэрэгтэ «Искра», Ленинэй нэрэмжэтэ, «Дружба», «Маяк» колхозууд, Онохойн совхоз эгээ ехэ хубитаяа оруулаа. Эдэ ажахынууд 20—15—12 мянган центнер тарья тушааһан байна. Калининай нэрэмжэтэ, «Улаан Оронго» колхозууд тус бүридөө 8000 центнер тарья гүрэндэ худалдаа. «Коммунизм» колхозойхид гүрэндэ тарья худалдаха түсэбөө 2 дахин үлүүлһэн байна. 2-дохи хилээмэн гэжэ арад зоной хэлсэдэг хартаабха колхоз, совхозуудта һайнаар ургуулагдаа. Уялгаараа 50 мянган центнер гүрэндэ тушааха һаа, мүнөө 35 мянган центнертэ хүргэгдэбэ. «Маяк», «Восход», Ленинэй нэрэмжэтэ, «Гигант» колхозууд гүрэндэ хартаабха худалдаха түсэбөө 2 дахин үлүүлээд, саашадаа тушаажа үргэлжэлүүлһээр.

Байгал шадарай сагай уларилай хэдышье түргэ түргэн хубилдаг байгаа һаань, тарьяашаднай хураалгын хүдэлмэри ургэн дэлисэтэйгээр ябуулна. Управлениин бүхы ажахынууд залаата ургамалнуудые һаядаа хураажа дүүргэхэнь. Хартаабхын гурбанай хоёр хубиһаа ехэнхи хураагданхай, 10 мянга гаран гектар намарай паар хахалагданхай.

«Дружба», «Маяк», Ленинэй нэрэмжэтэ, «Улаан Оронго», «Коммунизм», «Гигант», XXI партсъездын нэрэмжэтэ болон бусад зарим колхозуудай ажалшад хураалгын хүдэлмэри илангаяа эмхитэйгээр, шанартайгаар ябуулна. Манай гайхамшагта механизаторнууд, мүнөөнэй ажалай ёһотой баатарнуудай нэрэ зүүхэ ёһоороо зүүжэ ябаһан эдэ хүнүүд хураалгын үедэ зоримгой шиидэнги байһанаа харуулна, тохёолдоһон бэрхэшээлнүүдые шадамараар дабан гарана. Иигэжэ эдэнэр хураалгын түрүү зэргэдэ жагсанхай. Иимэ габшагайшуулые тоолохо болоо һаа олон. Гэхэ зуура, «Дружба» колхозой механизаторнуудай ажал онсолон тэмдэглэмээр. Комбайнернууд Иван Давыдов, Кирилл Кушнарев, Константин Батурин, Михаил Безызвестных, Семен Калашников, Алексей Михалев болон бусад олон нүхэд тодорно. Эдэнэр үдэр бүхэндэ 8—10 гектарай ургаса хурааха нормотой аад, 15—20 гектарта хүргэнэ, тус бүридөө 200—220 центнер тарья сохино. Энэ колхозой үнинэй комбайнер Иван Михайлович Наумовта үнэн зүрхэнэй баяр хүргэнгүй байжа болохогүй. Мүнөө энэ нүхэр 55-тай. Тиигэбэшье залуушуулһаа огтолон гээгдэнэгүй. Иван Михайлович 14-дэхи жэлээ тарьялан далайн онгосын залуур барижа ябана.

«Маяк» колхозой комбайнернууд Сысой Соколов, Емельян Павлов, Трифон Малютин, Харитон Дорофеев гэгшэд сууда гаража, тус бүридөө 230—240 гектар тарья хадаһан, гектар бүхэнһөө 11 центнер тарья сохижо абаһан байна. «Искра» колхозой комбайнернууд И. Ф. Фомин, С. К. Бурдуковский, Т. Д. Хомяков болон бусад хураалгын үедэ тус бүридөө 3000 центнер тарья гэхэ гү, али га бүхэнэй 12—14 центнер хүрэтэр тарья сохиһон байна.

Овощ, хартаабха таригшаднай мүн лэ эрхим ажалаараа баясуулна. Урда урдын жэлнүүдэйхи шэнги, Онохойн совхозой, «Маяк», Ленинэй, Калининай нэрэмжэтэ, «Восход» колхозуудай хартаабхашад хартаабха тарижа ургуулха талаар эгээ ехэ амжалта түйлаа. Эдэнэр гектар бүхэнһөө 80—100 центнер хүрэтэр хартаабха ургууллһан байна. Республикадаа мэдээжэ болоһон хартаабхашан, Онохойн совхозой Акулина Федоровна Мильгунова 120 гектарай тус бүриһөө дунда зэргээр 150 центнер хартаабха ургуулаа. Сууда гараһан овощ ургуулагшад Цыренжап Санжиевна Нурбуева, Клавдия Яковлевна Кокорина («Коммунизм» колхоз), Александра Степановна Собенникова, Галина Филипповна Быкова («Улаан Оронго» колхоз), Софья Аюшеева, Ханда Гомбоева (Кировэй нэрэмжэтэ колхоз) өөһэдынгөө участок бүхэнһөө га бүриин 150—200 центнер овощ ургуулаһай.

Хураалгын халуун үедэ колхоз, совхозуудай партийна комитедүүд партийно-политическэ хүдэлмэрээ ехэ поли дээрэ, ургасын түлөө тэмсэлэй шиидхэгдэжэ байһан газарта хэдэг болоо. Эдэнэр социалис мүрысөө эмхидхээ, мүрысөөнэй дүн гаргаа, олон бүлэг коммунис, комсомолшуудые шэлэн оложо, политэмхидхэгшэд, агитатор болгожо эльгээһэн байна.

Жэшээлбэл, «Дружба» колхозой партком (секретариинь Ф. Н. Чебунин) колхозой правленитэй суг хураалга үнгэргэхэ тодорхой түсэб зохёоһон. Тэндэнь комбайнай агрегат бүхэнэй даабари, гол, нэмэлтэ түлөөһэн, партийно-комсомолой бүлэг эмхидхэлгэ, комбайнай агрегат бүхэниие хангаха политорганизаторнуудые томилон табиха хэрэг хараалаганхай. Тарья хураалгада ябаһан хүн бүхэндэ хураалгын түсэб, тэрэниие дүүргэхэ гурим партком тодорхойлон дуулгаһан байна. Тиигээд даабарияа хэр дүүргэжэ байһыень нарийнаар хинан шалгаһан, мүрысөөнэй ябасые үргэнөөр тунхагладаг болоһон байха юм. Ажалай үдэрэй ямар дүнтэйгөөр дүүрэһэн тухай нютагай радиоузелаар үдэр бүхэндэ парткомой түлөөлэгшэд мэдээсэдэг, хураалгын шэнэ түрүүшүүлые магтан дуулгадаг байгаа. Иигэжэ ажаллаһанай ур дүндэ «Дружба» колхозойхид сентябриин 4-дэ республика соогоо түрүүлэн гүрэндэ тарья худалдаха социалис уялгаяа бэелүүлһэн тухай мэдээсээ һэн.

Калининай нэрэмжэтэ, «Гигант», «Советская Россия» «Восход» болон бусад олон колхозуудай партийна организацинууд хураалгын үедэ эмхидхэлэй, политическэ ехэ хүдэлмэри ябуулаа.

Орооһо тарья хурааха, тушааха тэмсэлэй үедэ арадай талаһаа хинан шалгагшад баһал горитой хубитаяа оруулба. Хүдэлмэриин халуун үедэ эдэ хинан шалгагшадые комбайнай агрегадай хажуудашье, орооһоной тоог дээрэшье, тарья тушаадаг пунктдашье хаража болохо байгаа.

Партийно-гүрэнэй хиналтада туһалха Онохойн совхозой дэргэдэхи бүлэгэй (түрүүлэгшэнь нүхэр Г. К. Гришанов) хүдэлмэри энэ талаар тэмдэглэмээр. Совхозой дэргэдэхи хинан шалгагшад нэгэдэхи отделениин хабаатай Ацагадай Мужаа гэдэг газарта хураалгын шанар шалгаа һэн. Тиихэдээ тарьянай дээгүүр, далантайгаар хадагдаһаниинь элирүүлэгдэһэн байна. Энэ участогай га бүхэндэ 45 килограмм орооһо тарьян гээгдэлдэ ороһон. Түс бүлэгэйхидэй дурадхалаар иимэ гээлтэ хоролто тохёолдуулһан отделениин эрхилэгшэ нүхэр Мартынов, бригадирынь нүхэр Дамбаев зэмэ амасаа. Тэрэ газарайнь ургаса дахин хураагдаһан юм.

Баян дүршэлтэй болоһон үнинэй тарьяашад партийно-гүрэнэй хиналтада туһалха пост, бүлэгүүдэй гэшүүдэй уялга дүүргэн, зохисотой һанамжа дурадхалнуудаа хэлэжэ, орооһо тарьянай гутаха, гээгдэхэ ябадалые уридшалан сараһан байха юм. «Восход», Кировэй, Калининай нэрэмжэтэ, «Авангард» болон бусад колхозуудай хинан шалгагшад баһал һайнаар хүдэлөө.

Тарья хураалгын хаһа дүүрүүтэй ябана. Тиибэшье колхозниигуудай, совхозой хүдэлмэришэдэй, колхоз, совхозуудай хүтэлбэрилэгшэдэй, партийна комитедүүдэй хэхэ ажалынь ехэ. Эгээ гол шухаланъ ерэхэ жэлэй ургасада бэлдэлгэ болоно. Мүнөө управлениин бүхы ажахынуудта үрэһэ хүрэнгын орооһон хаагдажа байна. Намар боложо, яараха саг тулаа. Энэ хүдэлмэриеэ октябриин 1 хүрэтэр бидэнэр дүүргэхэ ёһотойбди.

Ерэхэ жэлэйнгээ ургасада һаналаа табижа, колхоз, совхозууд намарай паар хахална. Тиихэтэйгээ хамта аммиагай уһа утэгжүүлгэ болгон оруулагдана. Энэ жэл түрүүшынхеэ управлениин ажахынууд 350 тонно аммиагай уһа асарһан. «Искра», Ленинэй нэрэмжэтэ, «Дружба» болон бусад колхозууд намарай иаар һайнаар хахална. Эдэнэр тус бүридөө 1500—2000 гектар хахалаад байна. Гэхэ зуура зарим ажахынуудта, нэн түрүүндэ Онохойн совхоз, Кировэй нэрэмжэтэ, «Коммунизм» колхоздо энэ шухала хүдэлмэри удааруулагдана.

Партийна, ажахын хүтэлбэрилэгшэдэй гол анхарал эгээ мүнөө үедэ малай үбэлжэлгэдэ бэлдэхэ хэрэгтэ хандуулагдаха ушартай. Шэнээр баригдажа байһан малай байра дүүргэхэ, хуушан байрануудые заһабарилха, һолоомосо дууһан суглуулха, хартаабхын, овощой, орооһото ургамалнуудай үлэгдэл тэжээлдэ хэрэглэхэеэ дууһан суглуулжа абаха хэмжээнүүдые яаралтайгаар бэелүүлхэ болонобди. Октябриин 1-һээ хойшолуулангүйгөөр һү һаалиин бүхы фермэнүүдтэ тэжээл эһээхэ, хэмэл һү хэхэ цехүүд хүдэлжэ эхилхэ ёһотой. Мүн гидропонно аргаар ногоон ургуулагдаха болоно.

Энэ жэлдэ мал ажалай продуктнуудые абаха даабарияа амжалтатайгаар дүүргэжэ, ерэхэ жэлдэ бүри һайнаар ажаллахын зорилгоор партийна комитедүүд анхаралаа табиха уялгатай. Тиигэжэ мал ажалай бүхы фермэнүүдтэ һайн кадрнуудые оложо табиха, мал ажалда бүтээсэ ехэтэйгээр ажаллаха бүхы шухала эрхэ байдал партийна комитедүүд бии болгохо ёһотой.

И. ЧЕРНЯКОВ,
Улаан-Удын хүдөөгэй үйлэдбэриин парткомой секретарь.

ТАРЯАЛАНГАЙ БААТАРНУУД ХӨӨРЭНЭ, ШАГНАГТЫ

ГАҺАА ДЭЛГЭЭД ҺУУГААГҮЙБДИ

Мүнөө жэлдэ тарья хураалгын үедэ колхоздо гаража ажаллаха хуби зол дайралдаа гээшэ. Улаан-Удын управлениин «Коммунизм» колхоздо ошоһоор хоёр һара болоо байнаб. Урдань иимэ үни удаан сагта колхоздо гаража хүдэлөөшьегүй һэм.

Республикамнай 7,5 миллион пүүд тарья гүрэнэйнгөө амбаарта оруулхаяа байна. Иимэ ехэ уялга абаад байхадань предприятинуудай, элдэб эмхи зургаануудай ажалшад колхоз, совхозуудта туһа хүргэнгүй яахаб!

Манай комбинадһаа, мүн бусад предприятинуудһаа ерэһэн автомашинын жолоошодые колхозой ажалшад хүндэтэйгөөр угтажа, бидэндэ һайн байра байдал түхеэрэжэ үгөө. Һайн лэ гүб даа, иигэжэ угтагдажа байхада. Энээнэйнь түлөө гильбэрэйхидтэ һайниие хүргэхэ байнабди.

Хоёр һара дотор би нилээд ехэ хүдэлмэри хээб гэхэ байнаб. Комбайнуудһаа тарья зөөгөөб, гүрэндэ тарья тушаалсааб. Бүхы дээрээ 300 тонно орооһо минии даадаг автомашинаар зөөгдөө.

Интенсификациин замда ороод хүгжэжэ байһан хүдөөгэй ажахынуудта үшөөл ехэ ургаса абажа байгты, бидэнэр хэзээдэшье туһалхадаа бэлэмди гэжэ хэлэхэ байнаб. Хүдөө ажахын продуктнууд улам элбэгжэжэ байг лэ.

И. КАУРОВ,
Улаан-Удын курсовой комбинадай шофёр.

Улаан-Удын элеваторта тушаагдаһан тарьян сушилкада дамжуулагдажа байна.

С. БАЛДУЕВАЙ фото.

ТАРЯАЛАНГАЙ БААТАРНУУД ХӨӨРЭНЭ, ШАГНАГТЫ

МЕХАНИЗАТОРНУУД—ШИИДХЭХЫ ХҮСЭН

Манай колхоздо орооһо тарьянай баян ургаса абтажа, гүрэндэ тарья худалдаха уялгаяа сентябриин 13-да дүүргээ һэн. Бүхыдөө 7 мянган центнерэй орондо 7266 центнер тарьян тушаагдаа.

Колхозойнгоо табиһан зорилгые бэелүүлхэ хэрэгтэ манай 2-дохи бригадынхид ехэ оролдолго гаргаа. Мүнөө жэлдэ 1700 шахуу гектарта орооһо тарьян ургуулагдаа. Зарим полинуудһаа га бүриин 13—15 центнер ургаса абанабди. Хураалгамнай 2—3 үдэрһөө дүүрэхэнь.

Бригададамнай 7 комбайн хүдэлдэг. Механизаторнуудай олонхинь жэшээтэ һайнаар ажаллана. Комбайнернууд Дугар Гомбоев, Бато Дондоков, Доржо Бадмаев гэгшэд тус тустаа 230—250 гектар тарья хураажа абанхай. Эдэнэр социалис мүрысөөндэ эрхимлэжэ ябадаг.

Энэ жэлдэ бригадымнай ажалшад 3500 центнер тарья гүрэндэ тушааха уялгаяа болзорһоонь урид бэелүүлжэ, хамта 3700 центнер тарья гүрэнэйнгөө амбаарта оруулаа. Мүнөө ерэхэ жэлэйнгээ тарилгада үрэһэ хүрэнгээ бэлдэжэ байнабди.

П. САМБАЕВ,
«Коммунизм» колхозой 2-дохи бригадын бригадир.

ИНТЕНСИФИКАЦИ—ШУХАЛА АСУУДАЛ

Манай управлениин ажахынууд орооһо тарья тушаалгаар абаһан уялгаяа дүүргээд байхадаа ехэхэн амжалта түйлаба гээшэ.

Энээнэй хажуугаар бидэнэршье һайнаар ажаллахые оролдообди. Улаан-Үдэ городто дүтэ ажаһуудаг хадаа хотын ажалшадые хартаабхаар хангаха, шэнэ ургасаһаа гүрэндөө ехээр тушааха зорилго табиһан байгаабди.

Хартаабхые хоёрдохи талхан гэлсэдэг. Энэнь зүб. Манай звено энэ жэлдэ 120 гектарта хартаабха тарья һэн. Энэ ургамалые үрэжэл һайнтай газарта тарижа, ургасыень һайнаар харууһалһанайнгаа ашаар баян ургаса ургуулаа. Дунда зэргээр бүхы полинууд дээрэһээмнай 100 гаран центнер ургаса абтахаар хараалагдана. Тиихэдээ зарим участогуудһаа га бүриин 400 центнер хүрэтэр хураагдана.

Мүнөө хартаабха хураалга эмхитэйгээр ябуулагдажа байна. Саг болзор соонь, түргөөр хураажа абаха зорилготойбди. Баян ургаса абажа байхадаа хүдөө ажахыгаа хурдан түргэнөөр хүгжөөхэ гэһэн парти, правительствынгаа табиһан асари ехэ зорилгые бэелүүлэлсэжэ байна гээшэбди.

А. МИЛЬГУНОВА,
Онохойн совхозой хартаабхашан.

НИИСЛЭЛЭЙ ТАРЯАШАД, АМЖАЛТААРТНАЙ!

Партийна ажабайдал

Ниитын организацинуудта түшэглэн

Хяагтын ээрэлгын-трикотажай фабрика һаяхан болотор гээгдэжэ ябаһан юм. Үнгэрһэн жэлэй түрүүшын хахадай дүн хаража үзэбэл, түсэб, даабари алишье талаараа дүүргэгдэнгүй үлэшэдэг һэн. Валовой, товарна продукци гаргаха түсэб 97,9 процент, ажалай бүтээсэ дээшэлүүлхэ даабари 97 процент дүүргэгдэһэн байгаа. Харин байгша оной түрүүшын хахадта эрид хубилалта болоо. Валовой продукци үйлэдбэрилхэ түсэб 105,3 процент дүүргэгдэә, ажалай бүтээсэ хараалагдаһанһаа 5,7 процент үлүү ехээр дээшэлээ.

Фабрикын коллективтэ юун болоо гээшэб, хайшан гэхэдээ хэдэн жэлэйнгээ гээгдэл иимэ богонихон саг соо усадхажа шадааб? Эндэхи хүтэлбэрилэгшэд, партийна болон профсоюзна организацинууд эмхидхэлэй хүдэлмэри нүлөө ехэтэйгээр ябуулаа гэжэ тэмдэглэлтэй.

Удаахан сагай туршада фабрика дээрэ директор үгы байһан, бусад хүтэлбэрилэгшэдынь оло дахин һэлгэгдэһэн байгаа. Энээн дээрэһээ боложо партийна, профсоюзна организацинуудай оролдолго мүртэй үрэ дүн үгэдэггүй байгаа ха юм. 1963 оной декабриин 1-нэй байдалаар тус фабрика 258,2 мянган түхэриг үритэй, абаһан түүхэй эд, элдэб машина, механизмын түлөө түлэхэ аргагүй болоод байһан.

Иимэ бэрхэтэй эрхэ байдалда эндэхи партийна, профсоюзна, комсомолой организацинуудтай сугтаа хүдэлжэ, тэдэнэй үүсхэл оролдолгодо түшэглэн фабрикын коллективые гүрэнэй түсэб, даабари дүүргэхын түлөө тэмсэлдэ элсүүлжэ шадаха хүтэлбэрилэгшые оложо табиха хэрэгтэй болоо бэлэй.

Гусиноозерско промышленно-үйлэдбэриин зоны партком энэ тушаалда коммунист Петр Виноградовые дурадхаһан байна. Ажаллажа эхилһэн түрүүшынгээ үдэрнүүдһээ нүхэр Виноградов фабрикын партийна болон ниитын бусад организацинуудтай һайн холбоо барисаа байгуулжа ороо.

Нэн түрүүндэ бүхы коллективтэеэ хамта фабрикын гээгдэлдэ ороһон шалтагаануудые элирүүлжэ, шууд усадхаха тушаа шухала хэмжээнүүдые хараалжа, бэелүүлжэ эхилбэ. Энэ зорилгоор партийна бюроотой хамта фабрикын партийна, ажахын эдэбхитэдэй суглаан зарлагдажа, 1963 оной дүн зүбшэн хэлсэгдэһэн байна. Гол элидхэл фабрикын главна инженер А. И. Сухинина, нэмэлтэ элидхэл—фабрикын мүнгэнэй хэрэг тухай—главна бухгалтер А. А. Арсентьев хэбэ.

Энэ суглаан ехэ эдэбхитэйгээр үнгэрөө һэн. Үгэ хэлэһэн олон нүхэд гансахан лэ дутуу дунданууды элирүүлээ бэшэ, харин тодорхой һанамжа, дурадхалнуудаа оруулһан байгаа. Ээрэлгын цехэй начальник М. В. Знаменская цехтэ түсхай технолог эльгээхэ, ээрэлгын машинануудые автомат аргаар зогсоохо түхеэрэлгэ табиха дурадхал оруулаа һэн. Заһабарилга-механическа цехэй таһагай ахалагша инженер С. А. Рябко, оёдолой цехэй нормировщик З. Полонова болон бусад мүн лэ үнэтэ дурадхалнуудые оруулһан байна.

Эдэ дурадхалнууд болон эдэбхитэдэй суглаанай шиидхэбэриин дүүргэлтые партийна бюро өөрынгөө хиналтада абаба. Бэлэн болгогдоод, складта үни удаан хэбтэжэ байһан продукци эд хэрэглэгшэдтэ худалдагдаа. Фабрикын үйлэдбэридэ хэрэглэгдэхэгүй элдэб материалнууд, түхеэрэлгэнүүд мүн лэ наймаалагдаа. Тиигэжэ мүнгэнэй хэрэг бага зэргэ заһаржа эхилээ.

Ээрэлгын цехтэ технолог Римма Перевезенцева эльгээгдэжэ, продукциин шанар эрид һайжаржа эхилбэ.

Ажалай эмхидхэл, үйлэдбэриин технологи нэгэ бага хубилгагдаа. Энээнэй ашаар хубсаһа эсхэлгэ дээрэһээ дүрбэн хүн сүлөөлэгдэжэ, оёлгодо табигдаа. Оёдолой цехтэ мастерай тушаал усадхагдажа, бригадирнуудай үүргэ, харюусалгань дээшэлээ. Конвейер бүхэндэ нэгэ янзын хубсаһа оёдог болоо. Тиигэжэ түрүүшын амжалта туйлагдажа эхилбэ. Валовой продукци үйлэдбэрилхэ нэгэдэхи кварталай түсэб 103 процент дүүргэгдээ һэн. Үнгэрһэн жэлэй энэ үеынхитэй сасуулбал, продукци гаргалга бүхы дээрээ 27 процентээр, тэрэ тоодо трикотаж дотор хубсаһа оёлго 69 процентээр дээшэлһэн байна.

Туйлагдаһан эдэ амжалтануудаа батадхаха хэрэгтэй болобо. Партийна суглаанууд, партбюроотой заседаниин дээрэ үйлэдбэриин технологи шэнэдхэхэ, продукциин шанар һайжаруулха, коммунис ажалай түлөө мүрысөө үргэдхэхэ гэхэ мэтын шухала асуудалнууд зүбшэн хэлсэгдэдэг болоо. Коммунистнуудай, хүдэлмэришэдэй эдэбхи үүсхэл дээшэлжэ эхилээ. Трикотажна цехтэ 4 автомат хүдэлдэггүй байһанаа ашаглагдажа, шэнэ янзын трикотаж нэхэжэ гаргаха арга олдоо. Коммунист А. В. Магановагай хүтэлбэридэг оёдолой цехэйхид спортивна костюм, фуфайка болон бусад ондоо хубсаһа оёжо эхилбэ.

А. В. Грехневагай үүсхэлээр фабрикын ээрэлгын цехэй хүдэлмэришэд КПСС-эй гэшүүд Скворцова, Яковлева болон бусад 6 машинын оронд 7 машина дээрэ хүдэлгыт гэһэн гүйлтатайгаар партийна организацида, фабрикын дирекцидэ хандаһан юм. Энэ гүйлтань һайшаагдажа, мүнөө үедэ 6 ээрэгшэд ондоо ажалда эльгээгдээ. Тиигэжэ жэлдээ 5,6 мянган түхэриг салин хүлһэнэй мүнгэн алмагдаха болобо. Эдэнэй жэшээ фабрикын бусад цехүүдээр үргэнөөр дэмжэгдээ. Хүдэлмэришэд Целищева, Богадаева, Сиротина, Курашова болон бусад дээшэлүүлэгдэһэн нормоор хүдэлдэг болонхой.

Хяагтын ээрэлгын-трикотажай фабрика түсэбэй ёһоор үйлэдбэриингөө бүхы гаргана харюулдаггүй юм. Тиимэһээ саашадаа ажал хэрэгээ нарижуулан һайжаруулжа, элдэб гаргашаая хорооһоной ашаар ашаг олзо үгэдэг болохо зорилго фабрикын коллектив урдаа табинхай. Байгша оной найма һарын дүнгөөр элдэб гаргаша 32 мянган түхэригөөр хороогдобо. Фабрика һая болотор уһаар хүсэд хангагдадаггүй, тэрэнээ машинаар зөөдэг байһан. Мүнөө эндэ уһа дамжуулан урадхуулха сорго табигдажа, дүүргүүтэй болонхой. Иигэжэ ээрэлгын, оёдолой цехүүдэй ажал таатай зохид болоо. мүнгэнэй гаргаша үшөө 20 мянган түхэригөөр хорохонь. Москвагай 15 предприятинуудай үүсхэлые хяагтынхид хал… наар дэмжэжэ, үйлэдбэридэг бү… зүйлнүүдээ ашаг олзотой болгохо… шаа түсхай хэмжээнүүдые хараа…

Фабрикын хүтэлбэрилэгшэд, … тийна организаци хүдэлмэрии… холын хараата асуудалнуудта го… той анхарал табидаг болобо. «Ф… рикын саашанхи хүгжэлтэ бо… партийна организациин зорилго» … һэн асуудал нээмэл партийна сугл… дээрэ май һарада зүбшэн хэлсэ… һэн. Өөһэдынгөө хүсөөр ноябри… болотор оёдолой цехэй байра бари… дүүргэхэ, трикотаж нэхэдэг 3 ш… машина энэ жэлдэ тодхохо гэхэ м… хэмжээнүүд хараалагдаа бэлэй. Э… нэй бэелүүлэгдэхэдэ, трикотаж … саһа оёлго 1,5—2 дахин ехэдхэ… хэ байна. Фабрикын ээрэдэг … утаһаниинь эндэ хэрэглэгдэдэг … ложо, гаргашань үшөө 60 проц… тээр доошолхо юм. Энэ суглаа… шиидхэбэриин дүүргэлтэ хинан ш… гажа байха даабари партийна бю… гой гэшүүд Г. Г. Исакова, А. И. … хинина гэгшэдтэ үгтэнхэй.

Гэхэтэй хамта, фабрикын, тэрэ… партийна организациин хүдэлмэ… дутагдалнууд, хүсэд шиидхэгдээ… асуудалнууд үшөөл бии. Зарим и… женернүүд, техникүүд үйлэдбэр… экономикын асуудалнуудта ба… анхардаг, үйлэдбэреэ һайжаруу… тушаа һаналаа хүсэдөөр табигда… байһан. Коммунис ажалай түлөө … рысөө хүтэлбэрилхэ хэрэгтэшье … туу дунданууд үзэгдэнэ.

Эдэ дутагдалнуудаа дары усад… жа, долоон жэлэйнгээ түсэб … зорһоонь урид дүүргэхын түлөө т… сэлдэ фабрикынгаа бүхы коллек… элсүүлхэ гээшэ эндэхи партийна … ганизациин, ажахын хүтэлбэри… шэдэй шухала зорилго болонхой.

Н. ЛОСКУТОВ,
КПСС-эй обкомой промышленно-транспортна таһагай инструктор.

ЯРОСЛАВЛЬ. Дээдэ Волгодохи химическэ тон томо предприяти — Ново-Ярославска нефть шанаржуулдаг завод үдэр ерэхэ тудам бүри ехэ хүсэтэй болоно. Орон доторхи эгээн томо атмосферно-вакуумна трубчатка эндэ ашаглалгада үгтөө. Зураг дээрэ: эрхим хабсаргагшад Н. Герасимов (зүүн гарһаа), В. Коновалов гэгшэд ажаллажа байна.
ТАСС-ай фотохронико.

РЕСПУБЛИКЫН КОЛХОЗ, СОВХОЗУУДААР ГҮРЭНДЭ МАЛ АЖАЛАЙ ПРОДУКТНУУДЫЕ ХУДАЛДАХА 9 ҺАРЫН ТҮСЭБЭЙ ДҮҮРГЭЛТЭ ТУХАЙ

1964 оной сентябриин 20-ной мэдээн

(Түсэбэй дүүргэлтэ процентээр)

Управленинүүд, аймагууд	Мяхан	Һүн	Үндэгэн	Нооһон
Баргажанай	58	102	104	94
Зэдын	69	99	111	84
Тэрэ тоодо:				
Зэдын	61	98	115	80
Захааминай	99	100,8	107	123
Яруунын	82	107	129	102
Кабанскын	93	99	82	100
Хяагтын	60	91	102	84
Мухар-Шэбэрэй	54	94	109	82
Түнхэнэй	83	98	80	89
Тэрэ тоодо:				
Түнхэнэй	67	99,3	80	95
Ахын	111	90	—	78
Улаан-Үдын	43	96	115	90
Хориин	70	103	121	85
Баунтын	102	99	—	—

Мяха худалдаха түсэбөө дүүргэхын түлөө

КВАРТАЛ ДҮҮРЭХЭНЬ, ГЭЭГДЭЭШЭН ШАНГАЛЫТ!

Ажахын жэлэй юһэн һарань мэнэ мэнэ барагдахань. Мал ажалай продуктнуудые гүрэндэ тушааха түсэб эрхэ бэшэ дүүргэхын түлөө ехэ тэмсэл республикымнай алишье ажахы дээрэ бурьялжа байна.

Түрүү ажахынууд 9 һарынгаа түсэб дүүргэһэн тухайгаа мэдээсэжэ эхилбэ. Ахын, Баунтын, Захааминай аймагуудай ажахынууд мяха худалдаха гурбан кварталайнгаа түсэб дүүргэбэ. Кабанскынхидай, яруунынхидай амжалта яһала һайн. Гэбэшье мяха худалдалгаар шахардуу байдал тохёолдонхой. Республикамнай энэ продукт гүрэндэ худалдаха түсэбөө 1964 оной сентябриин 20-ной байдалаар 65 процент дүүргэнхэй. Мяха гүрэндэ тушаалгаар республикамнай нёдондонойнгоо энэ үеын хэмжээе хүсөөгүй байһаниинь гэмшэлтэй. Энэ жэлдэ нёдондонойхидо орходоо 7 мянган центнер мяхан багаар тушаагдаа. Тиихэдэ Зэдын, Баргажанай үйлэдбэриин управленинүүд мяха тушаалгаяа бүришье доошонь оруулжархиһан жэшээтэй.

Мяха гүрэндэ худалдалгаар илангаяа Улаан-Үдын управлениин ажахынууд ехэ гээгдэлдэ оронхой. Эндэхид юһэ һарынгаа түсэб миил 43 процент дүүргээд байна.

Мухар-Шэбэрэй үйлэдбэриин управлениин колхоз, совхозуудай ажал хэрэгые һайн гэхын аргагүй. Эдэнэр юһэ һарынгаа түсэб арай шамайхан хахадлаад ябана. Үнгэрһэн хорин үдэр соо эндэхид гурбан кварталайнгаа түсэб оройдоол 13 процентээр дээшэлүүлжэ шадаһан зэргэтэй.

Сентябриин барагдатар хэдэхэн хоног үлэбэ. Ажахы бүхэн гэхээр түсэбөө дүүргэхын тулада бэлэдхэлэй пунктнууд уруу малаа оло олоор туужа захалба. Ушар иимэһээ мал тушаан абадаг эмхи зургаануудай хүдэлмэрилэгшэд энэ шухала хэрэгтэ һаад тойбо ушаруулхагүйгөөр ажал хүдэлмэреэ эмхидхэхэ уялгатай.

Гүрэндэ һү худалдаха түсэбөө республикамнай болзорһоонь урид дүүргэхээр эрмэлзэнэ. Баргажанай, Яруунын управленинүүдэй, Захааминай аймагай ажахынууд һү худалдаха гурбан кварталайнгаа түсэб мүнөө дүүргээд байна. Энэмнай ехэ һайн амжалта гээшэ.

Үнгэрһэн кварталнуудта малай продуктнуудые гүрэндэ худалдаха түсэбөө амжалтатайгаар дүүргэһэнэйнгээ түлөө республикамнай ехэ шанда, магтаалда хүртөө һэн хамнай. Тэрэ амжалтаяа алдахагүйн тула бүхы арга боломжоёо, хүсэ шадалаа элсүүлэел!

Коммунист Борис Дашиев Хяагтын совхозой түрүү механизаторнуудай нэгэн юм. Тэрэ нёдондо жэл 430 гектар ороой таряа хуряаһан. Энэ жэл 450 га хуряаха уялгатай. Бүри эртэнһээ комбайнаа һайнаар заһабарилаад, хуряалгада һайнаар ажаллана. Үдэрэйнгөө даабариие хододоо 150 процент хүргэжэ, үдэр бүри 120—150 центнер таряа хуряана. Зураг дээрэ: комбайнер Борис Дашиев ажаллажа байна.

А. СУРМАЧАЙ фото.

ИЛАЛТЫН УРДАХИ ҮДЭРНҮҮДТЭ

Октябриин һайндэрэй урдахи ажалай вахтада жагсаһан Хориин совхозуудай ажалшад габшагай шангаар, амжалта түгэсөөр ажаллажа байна.

Малшаднай гүрэндэ һү худалдаха юһэ һарын түсэб сентябриин 20-до дүүргэбэ. Кварталай дүүрэтэр үшөө 4 мянган центнер һү тушаахаар шиидэбэ. Хэжэнгын, Үдын, «Первомайский» совхозууд түрүү зэргэдэ ябана.

Таряашаднай мүн лэ урдань абаһан уялгаяа шэнэлбэ. Энээнэй урда тээ гүрэндөө 130 центнер ороохо худалдаха гэһэн уялгатай һэн. Мүнөө тэрэнээ 10 мянган центнерээр дээшэлүүлбэ.

Совхозууднай мүнөө ороохо тушааха жэлэйнгээ түсэб дүүргэнхэй, уялгаяа бэелүүлжэ байнхай. Хэжэнгын совхоз 17 мянган центнерэй орондо 25,3 мянган центнер ороохо тушаагаа. Хүрбын, Үдын совхозууд түрүүлнэ.

3—4 хоноод управленимнай 140 мянган центнер ороохо гүрэндөө тушааба гэжэ элидхэхээр зориглонхойбди. Энэмнай хоёр жэлэй түсэб болоно ха юм даа.

И. ИГНАТЬЕВ,
Хориин үйлэдбэриин управлениин начальник.

ХАЛУУН ХАҺА

Хойто зүгһөө зэнхыгээд, байгаалиин амисхаал гэнтэ һэлгэбэ. Тээ байд гээд, Заганай голһоо эхилжэ, бороо саһан зэргэ орохоор забдаба. Тарбагатайн поли дээрэ шэниисын үндэр ургаса үрдилдэн байжа хадажа ябаһан комбайнуудай ээзд һанаа үнөөгөө зобонги, байд гээд лэ хойто зүг уруу далдирангяар харадаг байбад.

Зүүн, баруун тээшээ һунаһан үндэр үдхэн шэниисын поли һэтэлэн ороһон 6 «СК-3» комбайнай хүнхинөөн үргэлжэ дайдаар дуу татуулна. Шэб шэнэхэн комбайнай бункер доро жолоошо Дамба Цыбиков машинаяа тогтоожо:

— Илларион, энэ үдэр яһалал ябааш даа, хадаһан таряаеш зөөжэ үрдинэгүйбди,— тэнэ.

Бэеэр багахан, шарайгаарнь тухайлхада хориёо шахажа ябаһан, тооһо шоройдо хушагдаһан нюуртай хүбүүн эрьежэ:

—Нээрээшье удааран алданат, нэгэшье минута машина хүлеэхэ гээшэ иимэ үедэ тэсэшэгүй,—гэжэ яһала бэежэһэн хоолойгоор харюу үгөө һэн.

Машинын таряа ашаалжа байха үедэ үшөө нэгэ тэхэгэр харахан, бүришье залуу хүбүүн комбайнаа марян һагад тойрожо ябаад, ехэ обтойгоор хараашалба. Һонюуша, хүхюун жолоошо хаража удаан һуунгүй:

—Баяр, яатараа шагаагаа шарбаабши, үсэгэлдэр абаһан шэнэ комбайнтнай яагаад орхихо һэм, нюдэ балайл урагшаа нюдыш,—гэнэ.

Баяр эрьежэ, шэнгэхэн, үхибүүн хоолойгоор:

—Шэнэл юм һэн хойноо тааража ядана, ехэл нарин ябанабди,— тэжэ харюусана. Туһалагша нүхэрөө дэмжэн, комбайнер Илларион Павловынь:

—Һайнаар энэ жэлдэ шэнэ комбайнаа хүдэлгэбэл, хойто жэлдэ ажаллахадамнай мандал урагшатай байха ха юм,— гэжэ нэмэнэ.

Түрүүн хуушаншаг комбайн эдэ хоёр хүбүүдтэ даалгагдаһан байгаа ха. Удаань хүбүүдэй мэргэжэл шадабаритай болоходонь шэнэ комбайн үгэһэн.

Павлов Илларион, Галсанов Баяр гэгшэд түрүүшынгээ жэл комбайн жолоодоошье һаа, хоюулан хүдөө ажахые оньһожоруулгын һургуули дүүргэжэ, трактор, комбайн жолоодохо мэргэжэлтэй болонхой. Ажал хэрэгтээ шунахайран оролдодог, хэһэн хэрэгэйнгээ үнэ сэн һайн ойлгодог тула, эдэнэр үдэр бүри 15—16 гектар хүрэтэр таряа хадана ха юм даа.

Эдэ хүбүүдэй тээ хажууда мүн лэ шэнэ 2 комбайн дабхина. Ээдынь дулаанаар хубсалһан, үбэлэй малгайн хасабша буулганхайнууд —эдэ совхозой дүршэлтэй механизаторнууд Исай Ткачев, Юрий Баторов гээшэ. Эдэнэй намтарта 5—8 жэлэй ажалай дүршэл тоологдодог. Эды жэл соо хэдэн зүүн гектар газарта таряан таригдаа, хадагдаа гээшэб? Энэ жэлдэшье эдэнэр абаһан уялгаяа дүүргэхын хойноһоо аһан шадалаараа оролдожо байна. Дүршэлтэй комбайнернууд Исай Ткачев, Юрий Баторов гэгшэд арай хожомдожо комбайнда һууһанаа халагладаг, тэрэгүйл һаа, совхозойнгоо түрүүшүүлэй нэгэн боложо, Москва арадай ажахын туйлалта харуулһан выставкэдэ ошохо арга олохо байгаа һэн. Тиибэшье эдэнэр сэдьхэлээ мохоогүй, үдэр бүри нэгэ нормоһоо хоёр нормо хүрэтэр таряа хадана.

Аяар тэрэ саана, Хотогорой нуурай захада, ори ганса «СК-3» комбайн таряа хадана. Дүтэ наагуур нэгэшье комбайн харагданагүй. Үргэн полиин дунда энэ комбайн үншэрһэнөөр үзэгдэбэ. Үнэн дээрээшье тиимэ байба. Эндэхи поли шабарлиг нойтотой тулань түбһэн комбайн дүтэлжэ шаданагүй. Очир Тубановай комбайн гэнжэтэй (гусеничнэ) тулаа энэ газарай таряа хадаа.

Гансаардаһан комбайнай дэргэдэ ерэхэдэ, Очир Тубанов олиггүй ууртай угтаа һэн. Ушарынь юуб гэхэдэ, таряаень зөөхэ машинагүй, жолоошод шабартай поли ошохоёо гол таһа арсадаг байшоо.

— Би өөртөө хүдэлнэгүйб, урагшаа дүг гэжэ ябаад орхихо гэхэдэ таряа зөөхэ машинагүй энэл амаржа һуунаб,—гээд жэлһээ жэлдэ ажалаараа суурхадаг механизатор Очир Тубанов гомдолоо мэдүүлээ һэн.

«Талын онгосын капитануудые» һүрдүүлдэг байгаалиин уршагта үзэгдэлшье ушараагүй, энэ үдэр совхозой 1-дэхи отделениинхид 2 мянгадахи гектар шэниисэеэ хадажа, 6 мянган центнер таряа гүрэндөө тушаагаа һэн.

Бэшүүрэй совхозой 1-дэхи отделениин механизаторнууд баян таряагаа хаһа саг соонь хуряан абахын хойноһоо аһан шадалаараа оролдон ажаллажа байнад.

Ц. ШАГЖИЕВ.

СОВЕТ ҺУРГУУЛИДА ҮХИБҮҮДЫЕ ХҮМҮҮЖҮҮЛГЭ

Зоя МАЛЬКОВА,
педагогическа наукануудай доктор, РСФСР-эй Педагогическа наукануудай академиин ахалагша научна хүдэлмэрилэгшэ

Олониитын һанамжые мэдэхэ талаар «Комсомольская правда» газетын институт хоёр жэлэй урда тээ Москвада 17446 залуу хүнүүдэй дунда асуулта үнгэргэһэн юм. Институдай анкетэдэ харюусахадаа, ами наһанаймнай үг зорилго арадта, коммунизм байгуулха хэрэгтэ алба хэхэ ябадал болоно гээд эдир залуу хүбүүд, басагадай 95,6 процентнь харюусаһан байна. Тэдэнэр коммунизм эгээн лэ үнэн зүб общество болоно, тэндэ хүн бүхэнэй хүгжэн болбосорхо эгээн лэ таарамжатай эрхэ байдал бии болгогдонхой гэжэ тэдэнэр тоолоно. Тэдэнэртэ коммунизм холын ерээдүй байхаяа болёо. Хорин жэлэй түсэбые (1961—1980 онууд) бэелүүлгэ материально-техническэ үндэһэ һуури байгуулха арга Советскэ Союзда олгохо. Тиигэжэ промышленна болон хүдөө ажахын продуктнууд элбэг дэлбэг болохо байна. Совет общөствын хүгжэлтын шэнэ шатаһаа уламжалан шэнэ асуудалнууд табигдадаг болоо. Тэдэнэй нэгэниинь хүниие һанал сэдьхэлэй талаар хүмүүжүүлгэ болоно. Энэ асуудал химиие хүгжөөхэ, электростанцинуудые бариха, түсэблэлгые нарижуулан һайжаруулха гэхэ зэргын асуудалнуудтай нэгэн зэргэдэ табигдана.

Совет общество дотор ажалай бүтээсын дээшэлүүлгэ наука, техникын хүгжэлтэһөө дулдыдахаһаа гадна, хүнэй ушар ёһо мэдэлгын дээшэлүүлгэһээ, ниитын аша туһада хүдэлхэ, нүхэдтөө хани ёһоор туһалха хүсэл эрмэлзэлгэнүүдһээ дулдыдалсаха байна. Тобшоор хэлэхэдэ «хүн бүхэндэ шадабариин зэргээр, хүн бүхэндэ хэрэглэхын зэргээр» гэһэн коммунизмын гол ёһонуудые бэелүүлхын тулада хүн ушар ёһо мэдэдэг, үнэн сэхэ, юрын түбшэн абари зантай, арадай зөөридэ гамтайгаар хандадаг байха зэргэтэй.

КПСС-эй XXII съезд коммунизм байгуулагшын дүүргэхэ ёһо заншалые найруулһан байна. Хамтын аша туһын тулада ажаллаха хүниие хүндэлхэ шухала байһан тухай, үнэн сэхэ, һайн абари зантай байха тухай хэлэгдэһэн байха юм.

Советскэ олониитын һанамжын, литература болон искусствын бүхы хүсэн хүнүүдые һайн һайхан абари зантайгаар хүмүүжүүлхэ хэрэгтэ зорюулагдана. Энэ талаар һургуули угаа ехэ үүргэ дүүргэхэ байна.

Зургаан жэлэй урда тээ һургуулинууд шэнэдхэн байгуулагдаа. Һурагшадай үйлэдбэриин ажалтай һуралсалай хүдэлмэриие холбоо һайнтай болгохо ябадал хараада абтаһан байха юм. Эрдэм бэшэттэ һуралгын шанарые дээшэлүүлхэ, политехническэ һуралсал һайжаруулха гэхэ зэргын зорилгоор һургуулинууд шэнэдхэн байгуулагдаһан юм. Залуушуулые һайн абари заншалтайгаар хүмүүжүүлхэ таарамжатай эрхэ байдал бии болгохо гээшэ мүн лэ ехэ удха шанартай.

Энэ талаар мүнөө совет һургуули ехэ ажал хэнэ. Литературын, географиин, түүхын, физикын урогуудай үедэ ямар юумэндэ һурагшадай анхарал хандуулагданаб гэхэдэ, ажал гээшэ хүнэй ажамидаран һууха үндэһэ һуури, хүниие али бүхы талаһаань хүгжөөхэ гол арга болоно гэжэ һурагшадта ойлгуулагдадаг байха юм. Бүхы хүсэ шадалаа, эрдэм мэдэсэеэ хүн түрэлтэндэ зорюулһан элитэ ехэ хүнүүд — революционернүүд, эрдэмтэд, уран зохёолшод тухай багшанар хөөрэжэ үгэдэг. Луи Пастерай, Авраам Линкольнын, Иван Павловай болон Максим Горькиин габьянууд тухай хөөрэһэн һонирхолтой номууд эдэ хөөрэлдөөнүүдтэнь нэмэлтэ боложо үгэдэг.

Зүгөөр зарим үхибүүд баатарнуудай ажабайдалаар һонирхоод, габьяа тухай һанажа, бодожо ороходоо обёорогдоногүй ажал хэдэг жиирэй хүнүүдтэ хайхарамжагүйгөөр заримдаа хандадаг байна. Һургуули хадаа хажуугаарнь байдаг хүнүүдэй үдэр бүриин ажалые һурагшадай хүндэлдэг болохые эрмэлзэнэ.

Багшанар үхибүүдтэ эгээн дүтынхидһөө—өөһэдэйнь түрэлхидһөө эхилэн хөөрэлдөө хэдэг. Һурагшад эхэ эсэгынгээ хүдэлжэ байһан предприяти болон эмхи зургаануудта ошоходоо, тэдэнэй ямар шухала ажал хэдэг байһые, эрхим хүдэлмэрилэгшэдэй хүндэлэгдэдэгые өөһэдөө харадаг.

Һургуулиин хүмүүжүүлгын талаар гаргадаг оролдолгонууд Советскэ Союзда али бүхы талаһаа дэмжэгдэдэг юм. Газетэ дэлгэн харахадаа тэдэнэй түрүүшын хуудаһануудта эрхим ажалшадай портредүүдые үхибүүд харадаг. Һаалишад, шахтёрнууд, барилгашад тухай рассказуудые радио болон телевиденеэр шагнадаг. Эдэ хүнүүд дээдэ хайрада хүртэдэг, засагай органуудта һунгагдадаг гэжэ тэдэнэр ойлгодог. Һургуулида хэлэгдэһэн юумые үхибүүд оршон тойрондо бодотоор боложо байхыень обёорон харадаг. Энэ хадаа залуу үетэниие һайн абари зантайгаар хүмүүжүүлхэ шухала нүхэсэл болоно.

Хэлэһэн үгэнүүдэй гү, али жэшээнүүдэй үхибүүдтэ ехээр нүлөөлдэг болобошье тэдэнэр эдэбхитэйгээр ажал хэжэ байха үедөө һайн абари зантай болодог гээшэ. Тиимэһээ совет һурагшад ехэ наһатайшуулай ажалтай танилсахаһаа гадна, тэрээндэ өөһэдөө эдэбхитэйгээр хабаадалсаха ёһотой. Хэжэ шадахаар ажалтайнь һуралсалые холбохо гээшэ ажал хэхэ дуратайгаар залуушуулые хүмүүжүүлхэ таарамжатай арга боломжо бии болгоно.

Ажалда хабаадаха арганууд олон юм. Һургуулиин мастерскойнуудта, һургуулиин туршалгын участогуудта, завод, фабрикануудай һуралсалай цехүүдтэ, поли болон мал ажалай фермэнүүд дээрэ эмхидхэгдэһэн һурагшадай бригадануудта хүдэлмэрилжэ болохо байна. Ажаллаха онол арганууд олон байгаашье һаа, удхань адли юм. Энэ хадаа олониитэдэ ашатай туһатай ажал болоно.

Совет һургуули һурагшадые ехэ наһатайшуулай коллективтэй холбоотой байлгахые оролдодог. Тиин завод, фабриканууд, эмхи зургаанууд, цехүүд, бригаданууд һургуулинуудые, классууд болон түс түс һурагшадые хани ёһоор шефтээ абадаг боложо байнхай.

Һүүлэй жэлнүүдтэ олон түмэн залуушуул ой тайга соогуурхи, холын шэнэ барилганuудта ошоо. Обществодоо туһатай байха эрмэлзэлгые хүтэлбэри болгон тэдэнэр бэрхэшээлнүүдэй урдаһаа ошодог байна бшуу. Энэ хадаа совет һургуулиин хүмүүжүүлгын хүдэлмэриин амжалтатай байһые харуулна.

Коллектив хадаа совет һургуулиин хүмүүжүүлхы ябуулгын үндэһэ һуури хододоо байһан юм. Нэгэ үг зорилготой байха, ашатай туһатай ажал хамтадаа хэхэ, эмхидэнги байха эрмэлзэлгэдэ үндэһэлэн нэгэдэһэн һурагшадай эбтэй эетэй, эдэбхи хэшээлтэй бүлэгые коллектив гэжэ бидэнэр ойлгонобди. Иимэ коллектив хүниие али бүхы талаһаань хүгжөөхэ шухала арга болоно гэжэ совет багшанар тоолодог. Һурагшадай нягта жагсаалтай коллектив байгуулхын тулада багшанар ехэ оролдолго гаргадаг, үхибүүдые һайн һайхан абари заншалтайгаар хүмүүжүүлхэдээ тэдэниие үргэнөөр хэрэглэдэг. Һурагшадай өөһэдынь эмхинүүдые бүри һайжаруулха хэрэгтэ һургуули ехэ анхарал хандуулдаг.

Ажабайдалтай һургуулиин нягта холбоотой байлга иимэ хүмүүжүүлгэдэ туһалдаг юм. Һурагшад бодото байдал дээрэхи дутуу дунданууды харахадаа, тэдэниие сэхэ элишэлжэ, зайсуулхын түлөө тэмсэхэ шадабаритай болодог.

Хүнүүдтэ хүндэтэй һайнаар, анхаралтайгаар хандаха ябадал үхибүүдтэ хүмүүжүүлхын тулада совет һургуули ехэ оролдолго гаргана. Энэ талаар пионернүүдэй организаци ехэ юумэ хэдэг.

Залуу үетэн бусад арадуудтай хани барисаатай, тэдэниие хүндэлдэг байха үзэлтэйгөөр, интернациональна үзэл сурталтайгаар советскэ һургуулида хүмүүжүүлэгдэдэг байна. Ондоо оронуудта ажаһуудаг хүнүүдые үхибүүдэй мэдэжэ абахын, тэдэнэй һанал эрмэлзэлгые ойлгодог байхын тулада багшанар бүхы юумэ хэдэг. Түүхын, географиин талаар һуралсалай программада оруулагдаһан үргэн олон мэдээнүүд энээндэ туһалдаг байха юм. Совет үхибүүд бүри бага байхаһаа хойшо бусад арадуудай литературатай танилсадаг.

Табадахи классһаа эхилэн бүхы совет һурагшад хари хэлэ шудалжа ородог. Ондоо арадай хэлэ, литература болон түүхые мэдэдэг байхадань тэдэнэй ажабайдал, һанал эрмэлзэлгэ үхибүүдтэ ойлгосотой боложо үгэдэг, залуушуулда интернациональна үзэл хүмүүжүүлхэ бата бэхи үндэһэ һуури боложо үгэдэг. Гадаадын оронуудай һургуулинуудтай бэшэг абалсалга, хариһаа ерэһэн айлшадтай уулзалга болон хөөрэлдөөнүүд энээндэ мүн лэ туһална.

(АПН).

БУРЯАД ҮНЭН
2-дохи нюур.
1964 оной сентябриин 24.

Н. С. ХРУЩЕВОЙ хэлэһэн үгын түгэсхэл

(…шинь 1-дэхи нюурта)

…радай, баатарлиг испан …алуушуулай түлөөлэгшэ эндэ …! **(Альга ташалга).** Тэрэнэй … би шагнааб, согтой дорюун, …тэс үгэнүүдэйнь дуулдаха…ааб.

…арадай граждан дай хэжэ …дэ совет арадай олон эрхим …нтэй зэргэлэн жагсажа, …тай хамта ябажа дайлал…йна. Манай Оборонын ми…тэр Малиновский — гартаа …жа, испаниинхидтай хамта … эсэргүүсэн дайлалдаһан тэ…нуудай нэгэн болоно. **(Альга …)**

…уд, испан арад ажалай …тые дээрэ үргэн ябажа, фа…да эсэргүүсэн тэмсэнэ гэжэ …э шадаха байнаб. Хүдэлмэ…ангиин хэрэгэй түлөө, испан …рэгэй түлөө энэ тэмсэл ам…лажа, таанадай, испан ара…ан залуушуулай илалтаар … гэжэ бидэнэр этигэнэбди. …андаха болтогой! **(Нэрьемэ …шалга).**

…уд, эндэ түлөөлэгдэһэн бу…удай эрхим һайн шанар ту… болоо һаамни, намда саг…даха ха. Намда хэлэхэ ша…л даа, харин сагни хүрэхэ… **…мээтэй, хүхюутэй болоно. …шана).** Харин таанадай тэ… дуталдажа магад байха. **…шэмээтэй болоно).** Өөһэ…радуудай, өөһэдынгөө оро…алуушуулай эрхим түлөөлэг…э суглараа. Капиталда эсэр…млжэгшэдтэ эсэргүү, дарлаг…эсэргүү, колонизаторнуудта …тэмсэлдэ революционно хүсэ…нэгэдүүлхэ хараа бодол ба… бүхы тиимэ хүнүүдые би …аб! **(Нэрьемэ альга ташал-**

…уд! Энхэ тайбанаар зэргэ …ахын түлөө бидэнэрые орол…жэ маанад тээшэ заримдаа …а заадаг ушар тохёолдодог. **…дэнэр энхэ тайбанаар зэргэ …йхые оролдодог байнабди! …, удаан альга ташалга).** …дэнэр ондо ондоо социально…ска байгуулалтатай гүрэ…хоорондоо энхэ тайбанаар ор…хын түлөө оролдолго гарга…тээр харша ангинуудай хоо…сэн һуулгые бидэнэр буруу…ди. **(Альга ташалга).** Бидэнэр … тэмсэлэй түлөөбди. Мүлжэг… тэдэндэ мүлжүүлэгшэд эб… байжа шадахагүй. **(Нэрьемэ …ьга ташалга).**

…тайбанаар зэргэ оршон байха … манай философи иимэл даа. **…тэй болоно. Альга ташана).** …а зүб зүйтэй философи гэжэ … лэ тоолоноб. **(Альга ташалга).**

…систско-ленинскэ наукада …этигэнэбди, марксизм-лени…н мандаха гэжэ этигэнэбди! **… альга ташалга).**

…тада эсэргүүсэн тэмсэгшэдтэ … талархадаг байнабди гэжэ …лдаар бэшэ, харин бүхы …дээрэ дуулдахаар бидэнэр, со…нүүд, хэлэдэг байнабди. **(Альга …).** Колонизаторнуудта эсэр…периализмда эсэргүү, мүлжэг…эсэргүү тэмсэлдэнь тэдэнэртэ … шатануудта, ондо ондоо ор…далда—олон янзын аргануу…дэнэр туһалдаг байнабди. …лиин фашизмда эсэргүүсэн … байһан Анголын арадые би…нэнэбди. **(Альга ташалга).** …ргашад болон урбагшадта …сэн, Эхэ оронойнгоо түлөө …жа байһан Конгын арадай …е бидэнэр дэмжэнэбди. **(Аль…га).** Урда Африкада үндэһэ … ялгаа гаргагшадта, дарлаг… эсэргүүсэдэг тэмсэлшэдые би…жэнэбди. **(Альга ташалга).** …н империализмда — үмхирэн …ндаран һалажа байһан хар… … түрэнүүдые хуушаарнь

үлөөхые оролдон, хаа хаанагүй өөрынгөө ёһо гурим тогтоохые хүсэдэг энэ уласхоорондын жандармда эсэргүүсэн байлдаа хэжэ байһан Урда Вьетнамай арадые бидэнэр халуунаар дэмжэнэбди. **(Альга ташалга).** Зүгөөр Урда Вьетнамда Америкын империализмын хэпииешье—Тейлорые гү, али ондоошье хүниие—эльгээлгэһээ дулдыдангүйгөөр, Урда Вьетнамай арад заабол илалта туйлаха. Юуб гэхэдэ, дайсадта эсэргүүсэн, мүлжэгшэдтэ эсэргүүсэн, үнэн зүб хэрэгэй түлөө, эхэ оронойнгоо түлөө Урда Вьетнамай арад байлдаа хэнэ. **(Альга ташалга).**

Урданай колонизаторнууд булигдаад, арадуудые дарлан мүлжэхэ шэнэ шэнэ аргануудые бэдэрнэ. Жэшээнь, энэ зорилгоор тэдэнэр Малайзиие байгуулаа. Арадууд колониализмда эсэргүүсэн, янза бүриин арга хэрэглэнэ. Совет арад энэ тэмсэлыень һайшаана! Манай арад шэнэ колонизаторнуудта эсэргүү Индонезиин арадай тэмсэлые һайшаан дэмжэнэ! **(Нэрьемэ альга ташалга).**

Нүхэдүүд! Би үндэр наһатай болооб. Анастас Иванович Микоянай ашанарынь тэрээндэ иигэжэ хэлэдэг: ши, үбгэ эсэгэ, хүгшэрөө бэшэ, харин наһажаал болоош. Би өөрыгөө мүн лэ наһажаал болоһондо тоолоноб. **(Хүхюутэй, шэмээтэй болоно. Альга ташана).** Эгээл иимэһээ наһатай болоһон бидэнэр таанад—залуушуулда атаарханагүйбди. Үнэндөө, таанадта атаархаха юумэн манда байхагүй. Мүнөө үедэ ангиин тэмсэл, колонизаторнуудта эсэргүү тэмсэл үргэн далайсатайгаар дэлгэрнэ. Энээндэ манай ажалай, аха үетэнэй хубита бии. Энээгээрээ бидэнэр омогорхонобди. **(Нэрьемэ альга ташалга).**

Нүхэдүүд! Совет арад партиин XXII съездын хараалһан замаар найдамтайгаар дабшана. Хуушарһан юумэн шэнэ юумэн хоёрой мүрысөөндэ шэнэнь илажа гараха. Дарлагшадые анха түрүүн унагаажа, социалис общество байгуулха зол хуби Советскэ Союзай арадуудта тудаһандань бидэнэр омогорхонобди! **(Нэрьемэ альга ташалга).** Мүнөөшье зарим нэгэн хүнүүд ман тухай, Советскэ Союз тухай хэлэхэ дурагүй байна,—манай гүрэн империалистнуудые, колонизаторнууд болон дарлагшадые айлган һүрдөөгөө, һүрдөөһэн заншаараа, тэдээнэй байдал ехээр хүндэрүүлнэ. **(Шэмээтэй болоно. Альга ташана).** Советскэ Союз социализм анха түрүүшынхеэ байгуулжа эхилээ, эгээн түрүүн коммунизм байгуулха зол хуби мүн лэ манда тудаа. **(Нэрьемэ альга ташалга).**

Хрущев һайрхана гэжэ зарим хүнүүд хэлэжэ магадгүй. Би һайрханагүйб, харин омогорхоноб! **(Хүхюутэй, шэмээтэй болоно. Альга ташана).** Совет арадтал адли шэнэ общество анха түрүүн байгуулжа эхилхэ гээшэ угаа ехэ хүндэтэй байна. Мүнөө үедэ манай дүй дүршэлые, манай тэмсэлые тоодоггүй хүнүүд өөһэдыгөө тоонгүй гээшэ. Манай Ленинэй хэрэг, манай дабшалта улам бүри хүгжэнэ. Бидэнэр Маркс, Энгельс, Ленинэй зааһан замаар урагшаа найдамтайгаар дабшанабди! **(Нэрьемэ альга ташалга).**

Библиин түүхэ домогто хэлэгдэдэг жаргалай оронда хүниие шиидам барин намнажа болохогүй юм, манай һанаашаар, коммунизм гээшэ дэлхэй дээрэхи жаргал гээшэ.

Манай орон доторхи пролетариадай диктатура түүхэтэ үүргээ дүүргээ, дотоодынгоо хүгжэлтын зорилгонуудые бэелүүлгээршье СССР-тэ хэрэгээ болёо гэжэ партиин XXII съездын шиидхэбэринүүд дотор бэшээт гэжэ маниие, манай партиие зэмэлнэ. Бидэнэр тиигэжэ бэшээбди, яахадааб гэхэдэ мүнөө үедэ Советскэ Союзда дарлагша ангинууд үгы болонхой, совет общество бата бэхи, нэгэн ниитэ болоо. Мүнөө үедэ бүгэдэ арадай Совет гүрэн коммунизм байгуулха, революциин туйлалта-

МОСКВА. Национальна бэеэ даанхай байдалай, сүлөөрэлгын түлөө, эб найрамдалай түлөө тэмсэлдэ залуушуул болон студентнүүдэй һанал нэгэдэлгын бүхэдэлхэйн хуралдаан. СССР-эй залуушуулай организацинуудай комитет Кремлиин Съезднүүдэй ордон соо уулзалга хэбэ.

Зураг дээрэ: **СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшэ Н. С. Хрущев хуралдаанда хабаадагшадай болон айлшадай үмэнэ үгэ хэлэжэ байна.**

ТАСС-ай фотохронико.

нуудые империализмын халдалганууднаа аршалан хамгаалха зорилгонуудаа амжалтатайгаар бэелүүлжэ байна.

Танайда хулгайшад бии, хулиганууд бии гэжэ манда хэлэдэг. Үнэхөөрөөшье бии! Харин тэдээнтэй тэмсэхын тула пролетариадай диктатура байлгаһанай хэрэгынь үгы. Энэ үүргые бүгэдэ арадай гүрэнэй органууд, профсоюз, комсомол, ниитын организацинууд амжалтатайгаар бэелүүлжэ шадаха. **(Хүхюутэй, шэмээтэй болоно. Альга ташана).** Ниитын гурим эбдэдэг хүнүүд мүн лэ манай хүнүүд ха юм, харин эдэнэр хүдэлмэришэдэй, таряашадай, интеллигенциин зүгһөө гараа, гэбэшье буруугаар хүмүүжүүлэгдэһэн хүнүүд гээшэ. Тэдээниие хүмүүжүүлхэ, һургаха, эмнэхэ, харин хэрэгтэй болоо һаань шангаар хэһээхэ хэрэгтэй. Манай арга эгээл иимэ. **(Альга ташалга).**

Экономикоёо хүгжөөхын түлөө, наука, техникэ, соёл культура хүгжөөхын түлөө, арадайнгаа ажана байдал һайжаруулхын түлөө бидэнэрэй сагаа яажа хэрэглэһээрнай, социализмын үедэхи хүнүүдэй капиталай оронуудтахи хүнүүдһээ материальна талаараа булюу һайн байхын тула, социализмын үедэхи хүнүүдэй общество соогоо ёһотой ээд болохын тула бидэнэрэй али зэргээр һаналаа табиһаарнай, энээн тухай дахин дабтанаб, али зэргээр һаналаа табиһаарнай Коммунис партида, марксистско-ленинскэ теоридо арадууд сэгнэлтэ үгэнэ.

Тиимэл даа, нүхэдүүд, энээниие ондоогоор тайлбарилхын аргагүй. Хүдэлмэришэниие революционно гоё гоё үгэнүүдээр һамааруулжа болохо юм гэһэн хүн эндүүрнэ гээшэ. Шэнэ общество байгуулгада бэрхэшээлнүүдэй тохёолдодог байһаниинь мэдээжэ, тэдээниие дабан гараха хэрэгтэй. Ажалша хүнүүд энээниие ойлгоно, тэдэнэр ажал хүдэлмэреэрээ обществын баялиг байгуулна. Хэрбээ материальна, ухаан бодолой баялигуудые дээшэлүүлхэ асуудалда һаналаа табяагүй гээшэ һаа хүнүүд мүнөөдэр этигэхэ, үглөөдэр этигэхэ, тиигээд саашадаа иигэжэ хэлэхэдээ болохо: таанад ерээдүйн юумэн тухай манда юундэ ходо хэлэнэт, хойто түрэл тухаймнай хэлэнэ бэшэ гүт. Энээн тухайда манда поп хэлээ һэн. Арадһаа таһарһан нюур харагшад арадай хэрэгламжэ тухай мэдэдэггүй, мэдэхыешье хүсэдэггүй байна.

Социализм гээшэ хүнүүдые дарлан мүлжэхэ арга боломжо усадхаһан эгээл үнэн зүб байгуулалга байхаһаа гадна, үйлэдбэрилгын хүсэнүүдые эгээл һайнаар хүгжөөхэ, капиталистай жэшэбэл хүн бүридэ хүртэсын талаар продукци ехээр үйлэдбэрилдэг болохо, наука, техникын хүгжэлтэдэ тааруу байхаар хүн бүхэнэй хэрэгламжые үлэмжэ һайнаар хангаха тиимэ эрхэ нүхэсэлнүүдые бии болгохо байгуулалта мүн. Энээнэй гол удхань иимэл даа. Имагтал эсэсэй эсэстэ эгээл энээгээр социализм, коммунизмда сэгнэлтэ үгэхэ, тэдээниие капиталистай сасуудхажа үзэхэ юм.

Феодализмын орондо капитализм бии болоо, яахадааб гэхэдэ капитализм феодальна байгуулалтада орходоо үйлэдбэриингөө хүсэнэй талаар нилээд булюу байгаа. Коммунизм булюу байдалаа хэрэглэн, капиталис байгуулалтада орходоо коммунис байгуулалта нилээд бүтээсэтэй юм гэжэ арадуудта харуулан,—капитализмые илахал байха. Энээнэй гол удхань иимэ. **(Альга ташалга).**

Һайрхана гэжэ намда дахин хэлэжэ болохо. Үгы, нүхэдүүд, би үлүү юумэ хэлэнэгүйб. Манай экономикоор манай зэбсэгтэ хүсэнүүдээр хамгаалуулжа байһан хүнүүд лэ маниие тиигэжэ нэрлэнэ.

Хэрбээ манда, Советскэ Союзда, иимэ хүсэтэ экономикын байгуулагдаагүй, бидэнэрэй үйлэдбэреэ иигэжэ хүгжөөгөөгүй, наука, техникын талаар хүгжэлтэ туйлаагүй һаамнай бидэнэр ангиин зэбсэгтэ дайсадай урда альгаа дэлгээд һууха байгаабди. Харин бидэнэр мүнөө һанаатаа зобоногүйбди. Дайсад маниие харааджа болохо, тиибэшье манда ойро хүрэхэеэ бодожо үзэхэл байха. **(Альга ташалга).** Манай совет байгуулалтада дурлаһандаа тэдэнэр тиигэнэ бэшэ. Манай хүсые хараадаа абаһандаа дайсад манда хүндэтэйгөөр хандаха баатай болоно. **(Нэрьемэ альга ташалга).**

Би һаяшаг Японой парламентын ажал-ябуулагшадтай хөөрэлдөөб. Буржуазна хэблэл минии хэлээшэ зарим үгэнүүдые ондоо болгожо дэбэргээ. Парламентын делегациие толгойлогшын хэлээшые би һайшаанаб, тэрэ Токио ерээд иигэжэ мэдүүлээ: Хрущев тушаа хэлэһэн үгэнүүд шал худал, һанаанһаа абтаһан юумэнүүд гээшэ.

Тэдээндэ хэлэһэн юумэнүүдээ би таанарта дахинаа дабтанаб, Японой парламентаринуудтай хэһэн минии хөөрэлдөөн үглөөдэр толилогдохо.

Хөөрэлдөө хэхынгээ урдахана би, минии нүхэд бүхэли үдэрэй турша соо сэрэгшэдэй дунда: маршалнууд, генералнууд, адмиралнуудай дунда, буу зэбсэг хэхэ ажалда хабаатай эрдэмтэдэй, инженернүүдэй дунда байгаабди гэжэ би хэлээ һэм. Бидэнэр эндэ, Москва шадар байгаабди. Бидэнэр атомна, водородно зэбсэг хараа бэшэбди, харин буудалгын, ябаган сэрэгэй, танкова зэбсэгүүдые, дүтэ буудаха ракетнэ техникэ хараабди. Тиимэ зэбсэгүүдые харааһанайнтаа һүүлээр Японой парламентаринуудта үнэхөөрөө иимэрхүүгээр хэлэһэн байгааб: хүнүүдые алаха, хюдахын тула хүн юу ухаалаагүй гээшэб! Ехэл аймшагтай зэбсэг гээшэ. Үнэхөөрөөшье аймшагтай зэбсэг гэжэ би мүнөө дахин дабтанаб. Буржуазна корреспондентнүүд энээн тухай мэдэхэдээ, ямар нэгэн шэнэ зэбсэгэй бии болоһон тухай, бүхы хүнүүдые, заатал һаа бүхы хүнүүдые үгы хэхэ зэбсэгэй бии болгогдоһон тухай минии хэлэһэншүүгээр бэшэһэн байна! Тиигэжэ би хэлээгүйб. Харин мүнөө үедэ байгуулагдаад байһан атомна, водородно зэбсэг одоол аймшагтай бэшэ гээшэ аал?

Би үшөө нэгэ юумэн тухай таанадта хэлэхэмни. Би хоёр, гурбаншье дайе: дэлхэйн империалис нэгэдэхи дайе, граждан дайе, дэлхэйн хоёрдохи дайе нюдөөрөө хараа б. Тэдэ дайнуудта танк тала дайдаар ябахадаа ехэл һүртэй байгша һэн. Харин мүнөө таанадта иимэ нюуса тухай хөөрэхэмни: һуралсалай талмайда ошоод байхадаа танкнуудай добтолжо эхилхыень, эдэ танкнуудые артиллериин буудажа байхыень харахадаа досоомни аягүй болоо. Бидэнэр танкнуудые хэхын тула ехэ мүнгэ зөөри гаргашална ха юмбибди. Хэрбээ дайнай эхилшоо һаань эдэ танкнууд командованиин зааһан газарташье хүрэнгүйгөөр дүрэжэ эхилхэ ха юм.

Эгээл иимэ саг үедэ ажаһуунабди—энэмнай һайншье, бэрхэтэйшье саг гээшэ. Мүнөө үеын зэбсэг хэрэглэн дэлхэйн дайнай болоо һаа арадуудта хэмжээлэшэгүй гасалан зоболон ушаруулха байна. Эгээл иимэһээ эб найрамдалай, амгалан ёһоор зэргэ оршон ажаһуухын түлөө тэмсэхэ хэрэгтэй ха юм. Хэрбээ ээрхэг түримхэйнэрэй дай эхилээ һаань Советскэ Союз өөрыгөөшье, нүхэдөөшье хамгаалжа шадаха байха.

Хэрбээ колонизаторнуудта эсэргүү тэмсэжэ байһан гүрэнүүдтэ буу зэбсэг хэрэгтэй болоо һаань, тэдэ зэбсэгүүдые Советскэ Союзһаа абаашажа болохо юм һаань бидэнэр үгэжэ шадахабди гэжэ Советскэ Союз нэгэнтэ бэшэ мэдүүлһэн байна! **(Удаан үргэлжэлһэн альга ташалга).**

Олохон арадууд манай зэбсэг, совет зэбсэг хэрэглэн империалистнуудта, колонизаторнуудта эсэргүүсэн тэмсэжэ, тэдээниие илаа. **(Альга ташалга).** Сүлөөрхын түлөө, бэеэ даанхай байдалтай болохын түлөө тэмсэлдээ манай буу зэбсэг хэрэглэхые хүсэһэн бусадшье арадуудта, энэ асуудал аха дүү мэтээр зүбшэн хэлсээд, буу зэбсэгээр туһалхаар бэлэн байнабди. **(Альга ташалга).**

Дарлан мүлжэгшэдтэ эсэргүү тэмсэлдэ буу зэбсэг ехэ үүргэ дүүргэдэг байна. Гэхэ зуура, гансал буу зэбсэг урдаа барижа болохогүй. Юундэ? Юундэб гэхэдэ арадуудай тэмсэл янза бүриин эрхэ байдалда хэгдэнэ. Тэмсэл хэхэ шухала байһыень арадай мэдэрхын тула, мэдэрһэнэйнгээ һүүлээр буу зэбсэг хэрэглэхэ гү, али ондоо арга хэрэглэхэ гү гэһэн шиидхэбэри баталан абаха арга тэрээндэ олгохо хэрэгтэй. Хэрбээ хэрэгтэй болоо һаань арад зон өөһэдөө буу зэбсэг гартаа бариха байха. **(Альга ташалга).**

Би иимэ жэшээ харуулха байнаб. Вьетнам хоёр гүрэн—социалис Вьетнам, американецуудай эзэмдэһэн Вьетнам боложо хубааранхай. Корей мүн лэ хоёр гүрэн боложо хубааранхай: нэгэниинь—социализм байгуулжа байһан Корей, нүгөөдэнь — Америкын империализмын эзэмдэһэн Урда Корей. Урда Вьетнамда байһан америкынхид юундэ бэрхэтэй байдалда орооб? Тэдэнэр Урда Корейдэ үшөө юундэ дуран соогоо аашалһаар байнаб? Империализм хаанашье адли ха юм, гэбэшье Урда Корейдэхи байдал Урда вьетнамайхидал адли бэрхэшээлтэй болоогүй гээшэ ха. Тиимэһээ орон дотор ямар байдалай тохёолдоһонһоо, тэмсэлдэ арад зоной али зэргээр жагсаһанһаа бүхы юумэн дулдыдана. Хэрбээ буу зэбсэг барижа тэмсэхэ хэрэгэй гараа һаань, арад зон буу зэбсэг хэрэглэхые оролдохо, тиихэдээ буу зэбсэг олохо байха. **(Альга ташалга).**

Амгалан ёһоор гү, али буу зэбсэг хэрэглэжэ илалта туйлаха гү гэһэн арсалдаан ямаршье аша үрэгүй арсалдаан мүн. Арад бүхэн замаа өөһэдөө шэлэдэг гэжэ манай парти хэзээдэшье тоолодог байгаа, тоолоношье, зарим арад амгалан ёһоор илалта туйлана, нүгөөдынь—зэбсэгтэ восстани хэжэ туйлана. **(Альга ташалга).**

Восстани хэхэ гүбди, али ондоо зам шэлэхэмнай гү гэжэ ямар нэгэн хүнэй манһаа зүбшэл эреэ һаань би иигэжэ хэлэхэ байгааб. Энэ асуудал ямар нэгэн хүршын шиидхэхэ асуудал бэшэ, харин дотоодын асуудал мүн, иимэ асуудалые арад зон, тэрээнэй хүтэлбэрилхы парти өөһэдөө шиидхэхэ ёһотой. Өөрынгөө эрхэ сүлөөгэй, бэеэ даанхай байдалай түлөө тэмсэжэ байһан арадуудта Советскэ Союз гансашье моральна бэшэ, харин материальна туһаламжа үзүүлээ, үзүүлнэшье гэжэ дахинаа дабтанаб. Амгалан ёһоор гү, али зэбсэгтэ восстани хэжэ, засагаа гартаа абаһан арадта бидэнэр амаршалгын телеграмма эльгээхэһээ, илалта туйлаһантайнь дашарамдуулан амаршалхаһаа гадна, тэрээндэ али болохоор туһалхабди, дэмжэхэбди. **(Удаан үргэлжэлһэн альга ташалга).**

Кубые жэшээ болгон абая. Вива, Куба! **(Удаан үргэлжэлһэн альга ташалга).** Кубын баатарлиг арад өөрынгөө вождь, манай эрхим нүхэр Фидель Кастро түрүүтэй империалистнуудта эсэргүүсэн тэмсэлдэ жагсаад, эхэ орондоо урбагшадһаа газараа сүлөөлөөд, тэмсэлээ илалта түгэсөөр дүүргээ. **(Нэрьемэ альга ташалга).** Бидэнэр Кубые амаршалаабди, тэрээниие мүнөөшье амаршалнабди. Кубада туһалхын түлөө, социалис замаар тэрээнэй хүгжэн бэхижэхын түлөө шадал соогоо оролдохобди. **(Нэрьемэ альга ташалга).**

Манай алдарта нүхэр Бен Белла түрүүтэй Алжирые хоёрдохи жэшээ болгон харуулая. Алжир арад колонизаторнуудта эсэргүүсэн долоон жэл үлүүтэй гартаа буу зэбсэг барин баатарлигаар тэмсээ. Энэ тэмсэлдээ илаа. Бидэнэр энэ арадые амаршалаабди, амаршалхаһаа гадна колонизаторнуудта эсэргүү тэрээнэй тэмсэлдэ туһалаабди. **(Удаан үргэлжэлһэн альга ташалга).**

Эгээл иимэһээ революци хэхэ замые хажуу тээһээ шиидхэхын аргагүй ха юм. Хэрбээ бодото байдалые зүбөөр сэгнээд, революциин аша гүһые хараадаа абаад, марксистско-ленинскэ һургаал баримталаад байгаа һаа энэ асуудал хэзээдэшье зүбөөр шиидхэгдэхэ байха. **(Альга ташалга).**

Би өөрынгөө тобшохон үгые дүүргэхэеэ байнаб гэжэ хэлэхэмни, нүхэдүүд **(Зал соо шэмээтэй болоно, альга ташана).**

Хүндэтэ ханинар! Баатарлигаар тэмсэһэн, мүнөөшье тэмсэжэ байһан эрхим хүнүүд, онсо шалгаргшадшье, партинуудай нэрэ түрэдэ хүрэмэ түлөөлэгшэдшье эндэ, энэ зал соо олон һууна. Хамтын тэмсэлдэ жагсаһан ханинартайгаа, аха дүүнэртэйгээ дуугаа нэгэдүүлхын түлөө, үзэл сурталаар зориглон, ами наһаяа хайрлангүйгөөр хэдэн хилэнүүдые нэгэнтэ бэшэ дабажа, энэ хуралдаанда ерэһэн хүнүүд тухай би хөөрэхэ хүсэлэнтэйб. Энэмнай ёһотойл баатаршалга гээшэ, нүхэдүүд! **(Альга ташалга).**

Тэмсэлэйнгээ тугые дээрэ үргэгты! Алхамаа батадхан, бүри нягтаар жагсагты! **(Альга ташалга).**

Элдэб политическэ үзэл бодолтой хүнүүд эндэ һууна. Политическэ талаараа элдэб шэнжэ шанартай хүдэлөөндэ хабаадаһан олон түлөөлэгшэд эндэ байлсана. Тиимэһээ эдэнэр зарим асуудалнуудые ондо ондоогоор ойлгожо болохо, энэнь гайхалгүй. Тиибэшье—колониализм, дарлалта, империализм усадхаха манай гол зорилго—юунһээшье үлүү байха ёһотой, энэ зорилго шиидхэхын тула арадууд хүсэеэ нэгэдүүлхэ зэргэтэй. **(Удаан үргэлжэлһэн альга ташалга).**

Арадуудай эрхэ сүлөөгэй, бэеэ даанхай байдалай түлөө тэмсэлдэ жагсагшадай хоорондохи арсалдаанууд, коммунистнуудай хоорондо болоһон заргалдаанууд хэндэ ашатай туһатайб? Коммунис хүдэлөөндэ туһатай бэшэ ха юм! Тиимэ арсалдаанууд империализмда, колонизаторнуудта, мүлжэн дарлагшадта туһатай. **(Альга ташалга).**

Ханинар! Революционно тэмсэлдэ жагсагшадые нэгэдхэхые оролдогты. Марксистско-ленинскэ үзэл суртал баримталдаг хүнүүд марксистско-ленинскэ улаан туг доро нэгэдэн ангиингаа тэмсэлдэ илалта туйлалтаараа тэмсэгты гэжэ би уряалха байнаб. **(Удаан үргэлжэлһэн альга ташалга).** Империализмда, колониализмда эсэргүү хүнүүдые эгээл ехэ, дайсанда—колонизаторнуудта, империализмда эсэргүүсэн тэмсэхыень, бүхы арадуудай сүлөөрхын, эрхэ сүлөөтэй, бэеэ даанхай байдалтай болохын түлөө нэгэдэн жагсахыень уряалнаб. **(Удаан үргэлжэлһэн альга ташалга).**

Бүхы оронуудай марксистско-ленинскэ партинууд нэгэдэн жагсаха зэргэтэй. Энэнь мүнөө үеын, ерээдүйн аша туһада, бүгэдын илалта туйлаха ябадалда зохилдохо байна. **(Нэрьемэ альга ташалга).**

Капиталые ажалай илахын түлөө, колонизаторнуудһаа сүлөөрөөгүйшүүлэй илахын түлөө, империализмтай хэһэн тэмсэлдээ илахын түлөө, бүхы арадуудай сүлөөрхын түлөө, тэдээнэй нэгэдэн жагсахын, аха дүү мэтээр харилсахын түлөө, эб найрамдалай, демократиин, социализмын түлөө! **(Альга ташалган удаан үргэлжэлжэ, оваци болоно, «Ура!» хашхаралдана!).**

Германиин Нэгэдэмэл социалис партиин Центральна Комитедэй, Германиин Демократическа Республикын Гүрэнэй Соведэй, Арадай палатын, Министрнүүдэй Соведэй болон Демократическа Германиин Национальна фронтын Национальна соведэй мэдүүлгэ

…ЕРЛИН, сентябриин 22. (ТАСС). АДН агентство иигэжэ дам…а. Немец хүдэлмэришэн ангиин үнэн сэхэ хүбүүн, СЕПГ-эй …льна Комитедэй Политбюрогой гэшүүн, Германиин Демокра…а Республикын Министрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшэ нүхэр От…еволиин наһа бараһан тухай Германиин Нэгэдэмэл социалис …н Центральна Комитет, Германиин Демократическа Респуб… Гүрэнэй Совет, Арадай палата, Министрнүүдэй Совет, тэрэ… Демократическа Германиин Национальна фронтын Националь…ет гүнзэгы ехэ гашуудалтайгаар мэдээсэнэ. Манай арадай эли… ажал ябуулагшадай нэгэн наһа баража, немец арад хүндэ гээл…оробо гэжэ мэдүүлгэ соо хэлэгдэнэ.

…үхэр Отто Гротеволь болон ажалшад хоорондоо ходоодоо нягта … үнэн зүрхэнэй харилсаа холбоотой байдаг байгаа гэжэ мэдүүлгэ …мдэглэгдэнэ. Тэрэ ажалшадай үүсхэлые бадаруулжа, тэрэниие нь … болон гүрэнэй үмэнэ табигдажа байһан зорилгонуудые шиид…дэ залан шэглүүлжэ шададаг байһан юм. Экономико болон куль…е хүгжөөлгэдэ, социалис демократиие саашадань хүгжөөлгэдэ, …эй органуудай ажал ябуулгые нарижуулан һайжаруулгада Отто …воль угаа ехэ анхарал хандуулдаг байгаа.

…ангиин талаар ушар ёһо мэдэдэг немец хүдэлмэришэнэй, социа…н, революционер болон гүрэнэй ажал ябуулагшын шэнжые бэе…лэгдүүлһэн Отто Гротеволь угаа сэсэн мэргэн, бодолтой, түбшэн даруу зантай байха зуураа, партийна болон гүрэнэй хүтэлбэридэ ухаамгай шадамараар хүдэлмэрилжэ, энэ хүдэлмэридөө бүхы хүсэ шадалаа зорюулдаг байгаа. Германиин Нэгэдэмэл социалис партиин Политбюрогой гэшүүн байхадаа, хүдэлмэришэн ангиин марксистско-ленинскэ партиие хүгжөөхын тулада тэрэ эсэшэ сусашагүйгөөр ажаллаа гээд мэдүүлгэ соо заагдана.

Тэрэнэй зам хадаа социал-демократическа партиһаа Баруун Германида болон Баруун Берлиндэ байдаг бүхы нүхэдүүдтэ үльгэр жэшээ боложо үгэнэ. Энэ хадаа бүхы шадабари болон хүсэ шадалаа гарган ажалшан арадта алба хэһэн ушар ёһо мэдэдэг социалистын зам болоно.

Хүндэтэ хани ба нүхэр Отто Гротеволь. Германиин ажалшад гүнзэгы ехэ гашуудалтайгаар толгойгоо тонгойлгоно. немец хүдэлмэришэн ангида, эб найрамдалай. социализмын болон национальна нэгэдэлгын хэрэгтэ зорюулагдаһан шэн зоригто. үнэн сэхэ ами наһанайш түлөө шамда баясхалан хүргэнэ. Хүдэлмэришэн ангиин болон Германиин Демократическа Республикын бүхы демократическа хүсэнүүдэй нэгэдэлые нюдэнэйнгөө сүсэгы мэтээр аршалха талаар нангин уялгаяа дүүргэлгэдэ шинии ами наһан, шинии захиянууд маанадые ходоодоо зоригжуулдаг байха. Дүүргэхын тулада шинии тэмсэһэн уг зорилгонууд бүхы Германи дотор бэелүүлэгдэхэ!

Н. С. ХРУЩЕВТО ОАР-ай ПРЕЗИДЕНТ БЭШЭГ ЭЛЬГЭЭБЭ

…тскэ Союзда албанай хэрэгээр … ОАР-ай Премьер-министр …абри СССР-эй Министрнүүдэй … Түрүүлэгшэ Н. С. Хру… ОАР-ай Президент Гамаль … Насерай эльгээһэн бэшэг …уулаа.

…буудай Нэгэдэмэл Республи… Советскэ Союзай хоорондохи …арилсаанай ба харилсаа хол… шухала байһан тухайда түс … дотор онсолон тэмдэглэгдэнэ.

…етскэ правительствын толгой…ын ОАР-та айлшалжа ерэһэн … ехэ һонирхол үүсхэһэн, амжалтатай, шухала үрэ дүнгүүдтэй байһан юм. Энэнь ОАР-та, араб оронуудта, тэрэшэлэн Азиин болон Африкын оронуудта үргэн ехэ анхарал хандуулһаар гэжэ Гамаль Абдель Насер бэшэнэ.

Асуанай ехэ хаалтын түрүүшын ээлжээнэйнь барилгын дүүрэлгэ Арабуудай Нэгэдэмэл Республикада танай айлшалжа ерэхэ үеэр тудалдаһан гайхамшаг дэмбэрэлтэй юм гэжэ Гамаль Абдель Насер тэмдэглэнэ. Энэ хаалта ажалайдалай, хүгжэлтэ дэбжэлтын аша туһада хүнэй ажалаар бүтээгдэһэн гайхамшаг дурасхаалай тэмдэг болоно. Дэлхэйн нютаг бүхэнһөө ОАР-та ерэһэн элдэб үндэһэ яһатай, үзэл бодолтой айлшад болон ханинар Асуанда ошохо, үндэр хаалтые хараха хүсэлэнтэй байдаг.

Асуанай ехэ хаалтые бүтээһэн энэ харилсаа холбооной ерээдүйн аша үрэнь бусад алдарта хэрэгүүдээр батадхагдаха байха гэжэ ОАР-ай Президент этигэдэг байһанаа эмирхэйлөө. Тиимэһээ Али Сабриин, тэрээнтэй хамта ошолсоһон делегациин гэшүүдэй айлшалалгын үрэ дүнгынь советско-арабска харилсаанай хүгжэлтэдэхи шэнэ шата болохо байха.

Хүдөө ажахын үйлэдбэриин асуудалнуударшье Каирта, Асуанда, Александрида удаан хөөрэлдэһэнөө Гамаль Абдель Насер бэшэг дотороо дурдана. Энээнтэй дашарамдуулан, Али Сабри түрүүтэй делегациин Советскэ Союзда айлшалха программа дотор манай оронуудай харилсаа холбооной олохон асуудал, тэрэ тоодо хүдөө ажахын талаар харилсалгын асуудалнууд ороно гэжэ тэмдэглэбэ.

Һүүлэй һонин

Н. С. Хрущев Али Сабритай хөөрэлдэбэ

Сентябриин 21-дэ Кремль соо КПСС-эй ЦК-гай Нэгэдэхи секретарь Н. С. Хрущев ОАР-ай Премьер-министр, ОАР-ай Арабска социалис союзай дээдэ гүйсэдхэхы комитедэй гэшүүн Али Сабри хоёрой хоорондо хөөрэлдөөн болобо.

Түс хөөрэлдөөн хани, халуун оршон байдалда үнгэрөө. Энээндэ КПСС-эй ЦК-гай секретарь Б. Н. Пономарев, КПСС-эй ЦК-гай Уласхоорондын таһагые даагшын орлогшо Д. П. Шевлягин хабаадаа.

Хөөрэлдөөндэ ОАР-ай Арабска социалис союзай гэшүүн, ОАР-һаа Москвада байдаг элшэн сайд Мохаммед Мурад Галеб хабаадаба.

СОВЕТСКО-АРАБСКА ХЭЛСЭЭН БАТАЛАГДАА

МОСКВА, сентябриин 22. **(ТАСС-ай корр.).** Арабуудай Нэгэдэмэл Республикын социальна, экономическа талаарнь хүгжөөхэ хоёрдохи табан жэлэй түсэбөөр хараалагдаһан зарим промышленна предприятинуудые, мүн ондоошье барилганuудые бариха талаар экономическа, техническэ харилсаа холбоо хангаха тухай Советскэ Союзай правительствын, Арабуудай Нэгэдэмэл Республикын правительствын хоорондо баталагдаһан хэлсээндэ, мүн тарилга хэхэ шэнэ газар элдүүрилэн ашаглалгадань техническэ туһаламжа үзүүлхэ тухай хэлсээндэ мүнөөдэр Кремлиин ехэ ордон соо гар табигдаа.

Энэ хэлсээндэ СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшэ Н. С. Хрущев, Арабуудай Нэгэдэмэл Республикын Премьер-министр Али Сабри гар табибад.

ОАР-ай Премьер-министр Али Сабриин хүндэлэлдэ уулзалга болобо

МОСКВА, сентябриин 22. (ТАСС). Совет Социалис Республикануудай Союзай правительство албанай хэрэгээр СССР ерэһэн Арабуудай Нэгэдэмэл Республикын Премьер-министр Али Сабриин хүндэлэлдэ мүнөөдэр Кремль соо уулзалга эмхидхээ.

Түс уулзалгада ОАР-ай правительственна делегациин гэшүүд, Арабуудай Нэгэдэмэл Республикаһаа СССР-тэ байдаг элшэн сайд М. Галеб болон бусад араб айлшад байлсаа.

Совет талаһаа СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшэ Н. С. Хрущев һамгантаяа, СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Түрүүлэгшэ А. И. Микоян, нүхэд М. А. Суслов, В. В. Гришин, Л. Н. Ефремов, В. Н. Пономарев, В. Н. Титов болон бусад Совет гүрэнэй ба ниитын ажал ябуулагшад хабаадаа.

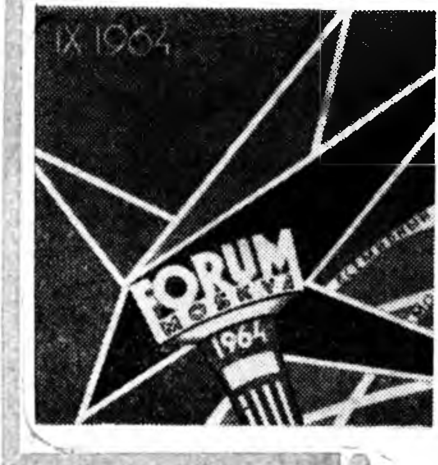
ОАР-ай Премьер-министр Московско университедтэ айлшалаа

ОАР-ай Премьер-министр Али Сабри манай ороной үндэнэй дээдэ һургуулида — М. В. Ломоносовой нэрэмжэтэ Московско гүрэнэй университедтэ мүнөөдэр айлшалба.

И. Г. Петровский хүндэтэ айлшаниие, тэрэнэй һамтые, ОАР-һаа СССР-тэ байдаг элшэн сайд Мохаммед М. Галебые амаршалха зуураа, СССР-эй ба ОАР-ай арадуудай бата хани барисаан тухай, эрдэм болон соёлой шухала түб газарнууд болоһон Московско ба Каирска университедүүдэй хоорондын заншалта харилсаа холбоон тухай хэлээ. Һүүлэй табан жэл соо 115 египтян МГУ-е дүүргээ, мүнөө эндэ ОАР-һаа 80 гаран студентнэр һуража байна гэбэ.

Али Сабри студентнэрэй, профессорнуудай зүгһөө халуунаар угтагдан үгэ хэлээ.

Каирска университедэй зүгһөө Московско университедые хүндэлэлгын, хани барисаанай тэмдэг болгон, Али Сабри Каирска университедэй эмблемые МГУ-гай ректорадта барюулба. Г. И. Петровский Московско университедэй ойн баярай дурасхаалта медалиие ОАР-ай Премьер-министртэ барюулаа. (ТАСС).

ДЭЛХЭЙН ЗАЛУУШУУЛ, ЖАГСААЛАА УЛАМ НЯГТАРУУЛЫ...

Бүхэдэлхэйн хуралдаан долоодохи үдэрөө боложо байна

Сентябриин 22-то Союзуудай байшангай Колонно зал соо хуралдаанай комиссинууд хүдэлмэрилжэ үргэлжэлөө.

Сүлөөрэлгын түлөө тэмсэл, эб найрамдалай түлөө тэмсэл — нэгэл уг зорилгын таһаршагүй хубинуудынь болоно гэһэн хараа бодол ниитэ-политическэ асуудалнуудые зүбшэхэ комиссиин суглаан дээрэ онсолон тэмдэглэгдээ. Энэ бодолые Конгын (Браззавиль) залуушуулай национальна революционно хүдэлөөнэй түлөөлэгшэ **Ипполит Кимбемба**, Курдын студентнэрэй түлөөлэгшэ **Саах Амин Дизаи** болон бусад олон хүнүүд дэмжэн дабтаба.

Иорданиин залуушуул бүхы араб арадуудтай хамта бэеэ дааһан байдалаа бэхижүүлхын, политическэ эрхын түлөө, бүхы дэлхэй дээрэ амгалан байдал хангахын түлөө тэмсэнэ гэжэ Иорданиин түлөөлэгшэ мэдүүлээд, атомна зэбсэг хорихо тухай Московско договорые ехэтэ һайшаан дэмжэбэ.

Иван Абаджиевай (Болгари) үгэ хэлэхэдэ, хуралдаанай делегадууд альга ташалгаар угтаа. Национальна бэеэ дааха байдалай түлөө тэмсэжэ байгаа арадуудта тодорхой туһаламжа үзүүлхэ тухай хэлээд, сүлөөрһэн оронуудта һургуули, больница, хүүгэдэй саад болон яслинуудые, мүн бусад эмхи зургаануудые барижа үгэхын тула залуушуулай тусхай бүлэгүүдые эльгээхэ гэһэн совет залуушуулай дурадхал дэмжэбэ. Азиин, Африкын, Латиин Америкын тэмсэлшэ залуушуултай һаналаа нэгэдэлгын жаса байгуулха гэһэн хараа бодолые Иван Абаджиев мүн лэ дэмжээ.

Дайнай асуудалаар, эб найрамдалай ба национальна талаараа бэеэ даанхай болохын түлөө тэмсэлэй асуудалнуудаар Советскэ Союзай, бусад социалис оронуудай баримталдаг хараа бодолые хазагайруулагшадта Болгариин залуушуулай түлөөлэгшэ эрид харюу үгөө.

Сириин делегат **Сусэр Шамэ** трибунада гараба. Араб арадууд тэмсэжэ байгаа оронуудай арадуудтай һанал нэгэтэй байна гэжэ тэрэ мэдүүлээ.— Алжирай, Арабуудай Нэгэдэмэл Республикын жэшээ бидэндэ үльгэр һургаал боломоор байна. Национальна бэеэ дааха байдалай түлөө тэмсэл демократическа сүлөөгэй түлөө тэмсэлтэй нягта холбоотой гэжэ манай арад тоолоно. Араб залуушуул сэрэгэй баазануудые усадхаха, дэлхэй дээрэ амгалан байдал сахин хамгаалха ябуулгые мүнөө үеын хойшолуулашагүй эрилтэ болоно гэжэ тоолоод, бүрин дэмжэнэ—гэбэ.

Манай арад фашизмын муу муухай аашые бэеэрээ үзөө һэн, тиимэһээ германска милитаризмын дахинаа һэргээгдэжэ байһыень эрид буруушаан, германска асуудалые эбэй ёһоор шиидхэхэ эрилтэ табина гэжэ **Мариан Ренке** (Польшо) хэлэбэ.

Колумбиин залуушуулай түлөөлэгшэ тэндэ экономическа, политическэ ехэ кризисэй боложо байһан тухай хөөрөө. Жэл бүри 150 мянган хүбүүд, басагад ажалгүй үлэнэ, миллион хахад үхибүүд һургуулида һуранагүй. Тиигэбэшье Колумбиин правительство национальна бюджедэй 25 процентые армиин гаргашада зорюулна.

Манай арад атомна дайнай аймшагтай аюулые һайн мэдэнэ. Бишье Нагасакиин ба Хиросимын ямар аюулда ороһые һананаб. Тиимэһээ буу зэбсэгүүдые бүгэдэ ниитээрээ хуряахын, амгалан ёһоор зэргэ оршон байхын түлөө дуугаа үгэхэ байнаб гэжэ Японой делегат **Минори Сузуки** хэлээ.

Ондоошье комиссинуудай хүдэлмэридэ хабаадаһан делегадууд амгалан ёһоор зэргэ оршон байлгын асуудалаар һанамжануудаа хэлээ. Тэдэнэй тоодо **Вивеи Девнариан** (Св. Маврикия арал), **Петрос Стилианос** (Кипр) болон бусад үгэ хэлэхэдээ, эб найрамдалай түлөө тэмсэл национально-сүлөөрэлгын түлөө тэмсэлдэ ябашье зүришэхэгүй, харин тон таарамжатай эрхэ байдал хангаха байна гэжэ онсолон тэмдэглэбэ.

Мароккын залуушуулай түлөөлэгшэ **Леда Они Абдель Малик** үгэ хэлэхэ зуураа, минии орон наймадахи жэлээ бэеэ даанхай нэрэтэй юм, теэд энэмнай хооһон үгэ болоно. Үнэндөө хэдэн миллион гектар газарыемнай француз колонизаторнууд эзэмдэн ашаглажа байдаг. Орон доторхи миллион хахад хүнүүд ажалгүй ябана, хүн зоной олонхи үзэг бэшэг мэдэхэгүй байһаар. Гадаадын монополинуудтай нягта холбоотой феодальна зонхилхы бүлэгэй политикын үрэ дүн иимэ байна. Оронoo демократическа байдалтай болгохын түлөө тэмсэл, социалис оронуудтай нягта харилсаа холбоон лэ национальна шэнэдхэлгэ хэхэ арга боломжо олгохо байха гэжэ Малик мэдүүлбэ.

Африкадахи эгээн ехэ, 50 миллион хүн зонтой ороной—Нигериин түлөөлэгшэ **Ласиси Осунда** социализмын лагерьтай нягта харилсаа холбоо байгуулха шухала тухайда хэлээ.

Даниин, Конгын (Леопольдвиль) залуушуулай делегадууд, Студентнэрэй уласхоорондын союзай, Эхэнэрнүүдэй уласхоорондын демократическа федерациин түлөөлэгшэд хойно хойноһоо трибунада гарабад. Баруун Германиин империализмын «хорогүй хонгор» тухайда шашалдаагаар дэлхэйн залуушуул мэхэлүүлхэгүй гэжэ үгэ хэлэгшэд мэдүүлнэ.

Дүрбэдэхи комиссиин суглаанда хабаадаһан совет делегат **Юрий Ельченко** эб найрамдалай түлөө залуушуулай болон студентнэрэй эмхинүүдэй тэмсэлые бүри эдэбхитэй болгохо гэһэн дурадхал оруулаа. Энэнь уласхоорондын конференцинүүд, семинарнууд, походуудые эб найрамдалда дуратай хүсэ нэгэдхэхэ зорилготойгоор үнгэргэхэ гэжэ хараална.

* * *

Манай ороной залуу хүнүүд халтад гэхэдээ наркотигуудые хэрэглэхээ һанана. Наркомануудай тоо улам олошорно, тэдэнэй зариманиинь гэмтэ ябадалай замда ороно. Иимэ ушар 14—18 наһатай залуушуулай дунда үзэгдэжэ үргэлжэлһөөр гэжэ Иранай түлөөлэгшын һанаа зобонгёор хэлэхэдэнь, хуралдаанай делегадууд ехэ анхаралтайгаар шагнаба.

— Бүхы наркотигууд Гонконгһоо, Макаоһоо, тэрэшэлэн Хитадһаа Иран худар асарагдана гэжэ тэмдэглээд, наркотигуудые худалдадаг, тараадаг хүнүүдые эрид шууд буруушааха эрилтэ табина.

Энэ мэдүүлгэдэ Хитадай делегат ехэтэ дураа гутангяар хандаба. Иранай түлөөлэгшын мэдүүлгые буруушааха гэжэ һэдээд, наркотигуудые Иран руу асаралгатай дашарамдуулан Хитадые дурдаһаниинь зүбшэлэтдэхэ асуудалһаа хуралдаагаа хадууруулха һэдэлтэ болоно гэжэ тэрэ мэдүүлээ.

Иранай эдир түлөөлэгшэ дахинаа трибунада гаража, минии табиһан асуудал хуралдаанай хүдэлмэридэ хабаадахагүй нэнгээр баталан хэлэһыень буруушааха байнаб гээд, хэблэлдэ тунхаглагдаһан баримтануудые дурдан, өөрынгөө хэлээшые үшөө дахин дабтаба.

ВФДМ-эй түлөөлэгшэ **Глауде** үгэ хэлэхэдээ, 1965 оной зун Алжирта болохо Бүхэдэлхэйн залуушуулай ээлжээтэ фестивалиие эдэбхитэйгээр дэмжэел гэжэ дурадхаа.

ГДР-эй, Кубын, Ирагай ба бусад оронуудай делегадууд хүгжэжэ байгаа оронуудта туһалха жаса байгуулха гэһэн совет делегациин дурадхалые дэмжэбэд.

Японой делегат **Кубото Таи** империализмда эсэргүү буруушаал хэхын тула бүхы Япон дотор сентябриин 27-до үнгэргэгдэхэ үдэртэ хабаадахыень дэлхэйн залуушуулые урялан хандаба.

Бүхэдэлхэйн хуралдаан хүдэлмэрөө үргэлжэлүүлһээр.

МОСКВА. Национальна бэеэ даанхай байдалай, сүлөөрэл... лөө, эб найрамдалай түлөө тэмсэлдэ залуушуул болон студ... дэй һанал нэгэдэлгын бүхэдэлхэйн хуралдаан. Союзуудай бай... Колонно зал соо сентябриин 17-до нэгэдэхи пленарна засед... лоо. Зураг дээрэ: засседаниин зал.

ТАСС-ай фотох...

МОСКВА. Манай Эхэ ороной ниислэлдэ залуушуул болон студентнүүдэй һанал нэгэдэлгын бүхэдэлхэйн хуралдаан боложо байна. Залуушуулай хүдэлөөнэй түүхэдэ үзэгдөөгүй ехэ энэ хуралдаанда национальна бэеэ даанхай байдалай, сүлөөрэлгын түлөө, эб найрамдалай түлөө тэмсэжэ байһан дэлхэйн 120 ороной түлөөлэгшэд суглараа. Зураг дээрэ: хуралдаанда хабаададаг бүлэг залуушуул.

ТАСС-ай фотохронико.

БИШЫХАН ФЕЛЬЕТОН

ХАРТААБХААР ХЭГДЭҺЭН ТАМГА...

Ямаршье жэгтэй хүнүүд газар уһан дээрэ ябадаг юм гээшэб?

...Мария Елизовае № 8 АТХ-да хүнүүд һайн мэдэхэ ёһотой, илангаяа жолоошод. Яахадааб гэхэдэ, тэрэ автобус угаагша юм. Хүнүүдһээ тиитэрээ илгарһан юумэншье үгы, суглаа хураалда ябаха, профсоюзай гэшүүн, хүндэл адли хүн. Нэгэтэ Мария үбдөө гэхэ. Эмшэлэгшэ Калугина Елизовада гурбан үдэрэй амаралта үгэбэ: хүйтэ абаат, хоолойтнай үбдөө тэһэн үгэ дуулахадаа, Елизова һанаагаа амараад, гэртээ ерэжэ хүнжэлдөө шургашаба ха.

Үбшэлһэн хоёр үдэршье үнгэрбэ. Нүгөөдэр баһал үнөөхи хашартай ажал... Яажа бодожо ошохо бэлэй?

Мария һонор, юумэ мартадаггүй хүн. Бүри һаяхан ЛВРЗ-гэй сэсэрлиг соо сэнгэжэ ябатараа, залуугайнгаа нүхэр нэгэ эхэнэртэй уулзашалай.

— һүүе, Маша, юун гэтэрээ бүдүүрээбши?

— Юун? Бүдүүн гэжэ гү?

— Минииихи дүрбэ һара тооной, теэд бүдүүн бэшэлби.

Мария шадаха зэргээрээ шоглобо. Харин танилынь һалабагүй:

— Үгы, шиимнай нарайлхал хэбэртэйш.

— Юу хэлээбши? Үгы ааб даа, нэгэ хүбүүтэй ха юмбиб.

Энэ хөөрэлдөөн Елизовагай толгойдо зуралзан оробо. Гэрэлэй урда ошоод өөрыгөө хараадшье үзэбэ. Нээрээшье бүдүүн, мэнэ нарайлханьгэжэ хүнэй һанамааршье. Яалтай гээшэб?... Зүрхэлөөд үзэхэ гү, али яахаб?.. Елизова зүрхэлжэ ядаба. Эмшэлэгшын үгэһэн саарһа эрьюулжэ, урбуулжа байгаад харана.

Тиигээдшье нэгэ үдэр үнгэрбэ. Үглөөдэр ажалдаа ошохо хэрэгтэй. Зүрхэлхэл байна даа...

№ 8 АТХ-гай главна бухгалтерай орлогшо Галина Антонова, месткомой ноёдшье бюллетениинь ёһоор анхаржа харабагүй, гансал бүдүүн болоһон Елизова урдань зогсожо байгаа һэн.

— Зай, Мария Романовна, декретнэ амаралтадаа гарахашни ха юм даа...

— Тиихэ даа.

Елизовада 70 түхэриг 56 мүнгэн түлэгдэбэ. Тэрэнэй асарһан бюллетениин намтар иимэрхүү байха: хүйтэ абажа, хоолойн үбдэһэнэй шалтагаапаар абтаһан бюллетень дээрэ «хүндэтэ» Мария Романовна иитэжэ өөрөө бэшээ ха. «Елизова Мария Романовна, 28 наһатай. Ажал хүдэлмэриһөө сүлөөлэгдэнэ... Нарайлха болоо».

56 хоноһон хойно Елизова «нарайлаа» гэһэн шэнэ саарһа асарба. Удангүй үхибүүндээ тэдхэмжэ болгон 101 түхэриг 43 мүнгэ кассаһаа абаба.

Бэлээр олдоһон «монсогор мяхан» хоолойдо тэбхэдэлдэн алдашоо. Хүн зон Елизовагай нарайлаагүйе мэдэнтэн алдаа бшуу. Теэд Мария Романовна гайтайхан.

...Советскэ райгүйсэдкомдо нэгэ мэдүүлгэ оробо. «Елизова М. Р.— хадамда гараагүй эхэнэр, нарайлалгын гэрһээ үхибүү үргэжэ абахые хүсэнэ...»

Советскэ райгүйсэдкомойхидшье Елизовада абаһаар этигээ, тиигээд үхибүү үргэжэ абахыень найдаа. Түрүүлэгшэ Минеевэй гар табигдаһан тогтоолшье гаража, Мария Романовна нарайлалгын гэрһээ хоёр һаратайхан хүбүү гэртээ абаашаба.

Иигэжэ заахан үхибүүнэй хуби заяан хүнгэн мүрөөр шиидхэгдэшоо...

«Нарайлһан» эхэнэрнай гэртээ налайжа хэбтэшэбэ ха. Үхибүүтэй болооб гэжэ хүршэнэртөө зарлаба. Танилнуудыньшье сугларба, хүбүүтэй «болоһондонь» амаршалба. Командировкоһоо ерэһэн үбгэнииньшье һахы һандага болон гүйнэ. Зүгөөр хүнүүд һэжэг түрэн, гайхалсаа.

— Үгы, энэмнай һая түрэһэн үхибүүн аад, яагаа томо юм?

— Нарайлалгын гэртэ бэшэ, юундэ гэртээ түрөө юм?

— Эхэнь үхибүүгээ тэжээхэ аргагүй, һүгүй.

— ???...

№-8 АТХ Советскэ райгүйсэдком хоёрой гэнэхэн, хүндэ бэлэхэнээр этигэшэдэгшье һаа, юрын хүн зон, хүдэлмэришэдые мэхэлхэгүйш. №-8 АТХ-гайхид зэрэб үгэ дууламсаараа мэгдэшэбэ. Шалгаха хэрэгтэй.

Автобус угаагшын мэхэ элирээ. Мария Романовнамнай үргэһэн үхибүүгээ саарһанда орёогоод, нарайлалгын гэр соо абаашажа табижархёо:

— Намда хэрэггүй болоош. Хэрэгтэй хүн абажа, тэжээнэ бэзэ!

Улаан-Үдын Железнодорожно районой арадай сүүд Елизовае хатуугаар хэһээбэ.

Зэмэтэншье хэһээгдэбэ... Теэд хартаабхаар хэгдэһэн тамгада мэхэлүүлшэдэг №-8 АТХ-гай ноёд, юушье шалгангүй үхибүү үргэжэ үгэдэг, үншэрүүлдэг Советскэ райгүйсэдкомойхид тушаа юу хэлэлтэйб?

Хартаабхаар хэгдэһэн тамга мэтэ ушарнууд үшөөл дайралдаха гээшэ гү, али гүрэнэй мүнгэн хиидэ һалажа байха гү?

П. СЫРОМЯТНИКОВ,
милициин капитан.

ЕРЭЭДҮЙМНАЙ ХҮДӨӨ ТОСХОНУУД

Колхозой тосхониие городой түхэлтэй, мүнөө үеын коммунальна, культурна ажаһуудалай бүхы хэрэгсэлээр хангагдаһан болбосон түхэлтэй һуурин болгохо гэһэн зорилго парти, правительствамнай табяа.

Энэ зорилго шиидхэхын тулада республика соомнай юун хэгдэжэ байна гээшэб? Иимэ асуудалтайгаар Буряадай АССР-эй Министрнүүдэй Соведэй дэргэдэхи барилга ба архитектурын хэрэгүүдые эрхилхэ управлениин начальник нүхэр Шотиндо манай корреспондент хандаһан байна. Энэ асуудалда иимэ харюу үгтэбэ:

— Колхозууд, совхозуудаймнай экономико хэлсээнгүй дээшэлээ. Тиимэһээ мүнөө байһан бишыхан һууринуудые түсэбэй ёһоор шэнэдхэн, болбосон түхэлтэй томо тосхон болгохо асуудал мүнөөдэрэй шухала хэрэг болоно. Хүдөө тосхонуудта гараад үзыт даа. Тиихэдээ сэб сэхэ гудамжануудые, хоёр дабхар шэнэ гэрнүүдые харахат. Жэшээнь, Кабанск тосхониие абаад үзэе. Тэрэ тосхон агропромышленна һууринай түсэбөөр баригдана. Мүнөө тэндэ 2—3 дабхар олон гэр бодхогдонхой. Тэдэнэй зариманиинь ууралаар дулаасуулха центральна котельнэтэй холбогдоһон, мүн уһаар хангагдаһан, канализацитай болоһон байха юм.

Гээшье һаа бүхы барилга түсэбэй ёһоор ябуулагданагүй. Тиимэһээ тосхонуудаймнай үйлсэнүүд гуримгүй зандаа. Энээндэ эсэс табихын тулада мүнөө республика соомнай бүхы аймагуудта, үйлэдбэриин управленинүүдтэ түсэблэлгын схемэ зохёогдонхой. Республикын хүдөө ажахые хүгжөөхэ холын хараата түсэбэй үндэһөөр колхоз, совхозуудай ажахын ямар арга боломжотой байһан ябадал тодорхойлогдоо. Тиихэдээ хаана, хэды хүн зонтой һуурин бии болгохо, үйлэдбэриин барилгануудые бодхоохо, харгы зам бариха, электрын элшэ хүсэ хэрэглэхэ, уһаар хангаха гэхэ зэргын хэмжээ ябуулга хараалагдаа.

Республика соо байһан 696 һууринай газарнуудые 376 тосхон болгоо хада тэрэнэй саашанхи хүгжэлтэдэ таарамжатай гэжэ тогтоогдоо. Тиимэ һууринуудта колхоз, совхозуудай түб, совхозуудай отделени, колхозуудай бригадануудай һуурин, аймагуудай түб, район дотор байһан городой түхэлтэй тосхон хабаадана.

Холын хараа бодолто түсэблэлгөөр ямар һууринуудай хэды хүн зонтой байха схемэ зохёогдоо: совхоз, колхозуудай түб һууринуудта 1300—6200 хүн, отделени, бригадануудта 450—1800 хүн ажаһууха жэшээтэйгээр хараалагданхай.

Бүхы шэнэ барилганууд эдэ холын хараата һуурин газарнуудта бодхоогдохо. Эсэсэй эсэстэ тэдэ һуринууд болбосон түхэлтэй городой шэнжэтэй тосхон болгогдохо.

Хараалагдаагүй газарта байһан һууринууд түсэбөөр хараалагдаһан тосхондо байн байн нүүлгэгдэн хамтадхагдаха байна. Хамагай түрүүндэ 50-һаа доошо үрхэтэ айлтай холын һууринууд шэнэ тосхондо нүүлгэгдэхэ юм. Тиимэһээ түсэбтэ ороогүй һууринуудта шэнэ барилгануудые бодхоолго зогсоогдохо зэргэтэй.

Түб һуурин болон отделениин тосхонуудһаа гадна хүдөө ажахын продуктнуудые болбосоруулдаг, мүн нютагай промышленностьтэй хүдөөгэй районуудай түб, тэрэшэлэн городой түхэлэй һууринууд агропромышленна тосхонууд болгогдохо.

Сагайнгаа ерэхэдэ малшадай байдаг хүүшан гэрнүүд задалагдаха юм. Тэрэнэй оронда отара, гүүртэнүүд дээгүүр саг зуура байха байратай, эдеэ хэхэ газартай, улаан булантай, бэеэ угааха газартай байшангууд баригдаха болоно.

Совхоз, колхозуудай тосхонуудые түсэблэлгэ, мүн тэрэниие барилгахадаа шэнэ ёһоной город барилгын гуримаар бодхоогдохо байна. Гэбэшье хүдөө ажахын үйлэдбэриин онсо өөрэ илгаа хараада абтаха юм.

Тосхонуудые архитектурна шэнжэтэй болгохын тулада байрын гэрнүүд, ниитын байшангууд үндэрөөр, олон дабхараар баригдаха. Городто ойрын тосхонуудта 4—5 дабхар, холын тосхонуудта 2—3 дабхар гэрнүүд баригдаха байна.

Байрын гэрнүүд баригдахадаа олон таһалгатайгаар, олон байратайгаар бодхоогдохо. Тэдэ гэрнүүдэй дэргэдэ айлнууд өөһэдынгөө хэрэглэхэ байра шадарай, газартай байха болоно.

Иимэ барилгануудые колхозууд өөһэдынгөө хүзүүгээр бодхоохо ёһотой гэжэ һанагдана. Тэрэ байрын түлөөрииие колхозшнгууд баймга... юм. Тиихэдэ совхозуудта боло... мэришэдэй һууринуудта ба... байранууд кооперативна үнд... лэгдэхэ.

Колхозууд, совхозуудта ... римаар баригдаха байрын ... зохёогдоһон проектын ёһоо... тайгаар бодхоогдохо болоно...

Иимэ байрануудые барих... боломжо колхоз, совхозууд... өөн. Тэдэнэй барилгада ... мүнгэн зооприин урсалта ... гэрнэлнэ Хэрбээ үнгэрһэн ... совхозуудай барилгада 5 ... 890 мянган түхэриг һомо... байгаа һаа, 1961 оной 8 ... 141 мянган түхэриг гаргаш... байна. Мүнөө жэл колхозуу... ригада һомолһон мүнгэн 6 ... 417 мянган түхэриг болобо...

Ерээдүйн ойрын сагта хү... хонууднай городуудһаа дутуу... лохо юм. Зайн гал, радио, ... лагдаһан харгы, уһа урадхуу... го, канализаци тэдэ һууринуу... болгогдохо.

Немец арадай шаналал гашуудал

БЕРЛИН, сентябриин 22. (ТАСС). Немец арадай алдарта хүбүүн, ГДР-эй партийна болон гүрэнэй элитэ ехэ ажал ябуулагша Отто Гротеволиин наһа бараһанһаа уламжалан, республикын хүн зон угаа ехээр шаналан гашуудана. Городууд болон тосхонууд шаналал гашуудалай байдалда оронхой. Хаа хаанагүй тугууд нэнгүүлэгдээ. Радиогоор шаналал гашуудалай дуунуудай аялган зэдэлнэ, Отто Гротеволиин соратнигуудай хэлэһэн үгэнүүд дамжуулагдана. Тэрэнэй ами наһанай зам тухай олон тоото материалнууд газетэнүүдтэ толилогдоно. СЕПГ-эй Центральна Комитедэй, ГДР-эй Гүрэнэй Соведэй, Арадай палатын, Министрнүүдэй Соведэй, Демократическа Германиин Национальна фронтын некролог толилогдоо. Тэрэшэлэн КПСС-эй ЦК-гай, ССР Союзай Верховно Соведэй Президиумэй болон Министрнүүдэй Соведэй шаналал толилогдоһон байна.

Промышленна предприятинуудай болон хүдөө ажахын кооперативуудай коллективүүдһээ, партийна болон гүрэнэй организацинуудһаа, немец хүдэлмэришэн ангиин хүдэлөөндэ үнинһөө хойшо хабаадагшадһаа, хариин оронуудай аха дүү партинуудһаа шаналалаа мэдүүлһэн бэшэгүүд СЕПГ-эй ЦК-да, ГДР-эй Министрнүүдэй Соведтэ таһалгаряагүйгөөр ороно.

Наһа барагшатай хахасахын тулада Отто Гротеволиин бэетэй хууршаг СЕПГ-эй Центральна Комитедэй байшан соо мүнөөдэр табигдаа.

Колонизаторнууд диилдэнэ

ПАРИЖ, сентябриин 22. (ТАСС). Португалиин Гвинейн восстани хэһэн хүсэнүүд һүүлэй үдэрнүүдтэ шэнэ амжалтануудые туйлаа. Салазарай сэрэгүүдһээ нилээд олон хүнүүдынь алуулаа, техникэнь гэмтээгдээ. Восстани хэгшэдэй таһалгаряагүйгөөр доботолго хэһэн дээрэһээ Ферима, Мансаба, Бисвора, Буба болон Атио городуудтахи португалиин гарнизонууд мэгдээтэй тэбдээтэй байдалда оронхой. Энээн тухай ФП агентствын корреспондент Дакарһаа мэдээсэнэ. Тиихэдээ, Португалиин Гвинейн болон Ногоон хушуунай аралнуудай бэеэ даанхай байдалай түлөө тэмсэлэй африкан партиин коммюникее агентство унэдэһэ болгоно.

Фаримадахи казармануудта гэгээн сагаан үдэр дунда добтолго хэгдээ гээд коммюнике соо саашадаа заагдана.

Бусад районуудта восстани хэгшэд эдэбхитэй боложо байнхай. Джебада, Джуфа, Биссилона городууд шадар восстани хэгшэд амжалта туйлаа. Хэһээгшэдэй отрядууд хаа хаанагүй восстани хэгшэдтэ хашуулан түрюулжэ сошордуу мэгдүүтэйгээр сухариһан байха юм. Фула-Унде гэжэ харгы дээрэ, Бубада восстани хэгшэдэй нюужа тодхоһон минэнүүд дээгүүр сэрэгүүд болон буу зэбсэг шэрэжэ ябаһан португалиин дүрбэн автомашина гарахадаа тэһэрһэн байна.

ХИАЛЫН СААНАҺАА

ТЕЛЕФОН · ТЕЛЕГРАФ · РАДИО

БОЛИВИДАХИ БАЙДАЛ

ЛА-ПАС, сентябриин 22. (ТАСС). Правительствада эсэргүү утэсэлгын элирүүлэгдэһэн тухай правительствын мэдүүлгэ хэһэнһээ уламжалан, Боливидахи байдал шахардуу шанга болоһон аад, мүнөөшье тэрэ зангаараа үлэнхэй. Бүхы орон дотор онсо байдал тогтоогдоо.

Дотоодын хэрэгүүдэй министрэй мэдүүлһэнэй ёһоор политическэ шалтагаанаар 80 гаран хүн мүнөө түрмэдэ хаагданхай һуужа байна.

Республикын вице-президент генерал Баррьентос Ортуньо гэгшэдэ танигдаагүй хүнүүд хорлолго хэхэ һэдэлгэ гаргаа. Тэрэнэй гэр руу бомбын хаягдахада, байшангынь зарим зэргээр һандараа. Баррьентос Ортуньо гэмтээгүй, айгаад мэгдээд, бүтэн үлөө.

Орон дотор онсо байдалай соносхогдоһые Боливиин компартиин национальна секретариат тунхаглаһан мэдүүлгэ соогоо буруушааһан байна. Арадые айлгаха, мүн өөһэдынгөө эрилтэнүүдые хангуулхын түлөө ажалшадай хэдэг тэмсэлдэ һаад ушаруулха зорилгоор правительство онсо байдал соносхоһон байна бшуу. Өөһэдынгөө эрхын болон аша туһын түлөө тэмсэлдэ нэгэдэлээ улам бэхижүүлхыень арад зониие компарти уряалһан байна.

ФКП-гэй ЦК-гай пленумэй зүбшэхэ зүйлнүүд

ПАРИЖ, сентябриин 22. (ТАСС). Франциин коммунис партиин Центральна Комитедэй пленумэй зүбшэхэ зүйлнүүдые «Юманите» газетэ мүнөөдэр толилоо. Пленум Париж шадарай Иври гэжэ һууринда октябриин 9 болон 10-да болохо юм. Доро дурсагдаһан асуудалнуудые пленум хаража үзэхэ:

1. Морис Торезэй дурасхаалые мүнхэлхэ хэмжээнүүд тухай, тэрэнэй захяа заабаринуудые бэелүүлхын түлөө тэмсэл тухай мэдээсэл. Элидхэлшэ Гастон Плисонье.

2. Политическэ ороон байдал. ФКП-гэй XVII съездһээ хойшонхи саг соо болоһон хубилалтанууд, табигдаһан эрилтэнүүдые хангуулхын түлөө, эб найрамдалай түлөө тэмсэлдэ партиин дүүргэхэ зорилгонууд. Элидхэлшэ Жорж Марше.

3. Муниципальна һунгалтануудай үедэ партиин баримталха хараа бодол, программа болон тактика. Элидхэлшэ Жорж Марше.

4. Коммунис болон хүдэлмэришэнэй партинуудай зүблөөндэ бэлэдхэл. Элидхэлшэ Ролан Леруа.

Греци болон Кипртэ Америкэ баалалта хэнэ

АФИНА, сентябриин 22. (ТАСС). «Авги» газетын корреспондентын Никозиһоо мэдээсэһэнэй ёһоор, ООН-ой Генеральна Ассамблейн сессиин хүдэлмэрилжэ эхилхын урда тээ, Кипрэй асуудалые өөһэдтөө таарамжатайгаар шиидхүүлхын тулада США-гай түлөөлэгшэ Грециин болон Кипрэй правительствануудта ехэ баалалта хэнэ. «Раскын түсэб» гэдэгые бэелүүлхын тулада тэдэнэр ехэ оролдолго гаргана. Газетэнүүд иигэжэ дамжуулна. Кипртэ Турциин түлөөлэгшын командовани доро, мүн Турциин сэрэгүүдэй харууһалгатай НАТО-гой бааза байгуулха; Англиин баазануудай мүнөө байрлажа байһан гуримыень хүүшаарнь үлөөхэ; Грециин Кастелорисо аралые Турцида үгэхэ; Кипрһээ гаража ошохые хүсэһэн турок-киприодуудта тэдхэмжын мүнгэ түлэхэ гэжэ түс түсэбөөр хараалагдаһан байха юм. Кипрһээ гараһан киприодууд Имроз, Тенедос гэжэ аралнууд дээрэ байрлаха болоно, тэндэһээ грегүүд холодхон гаргагдаха зэргэтэй болоно. Энэ ябуулга «хүн зоноо һэлгүүлэн андалдаһан» ушар гэжэ тоологдохо байна бшуу.

Сагай уларил

Улаан-Үдын гидрометобсерваториин мэдээсэһэнэй ёһоор, мүнөөдэр республика доторнай үүлэтэй шэг байхаар хүлеэгдэнэ. Баруун гээһээ аалиханаар һалхилха. Хойто аймагуудта—9—14, бэшэ аймагуудта 14—19, Улаан-Үдэдэ үглөөгүүр 0—2, үдэртөө 16—18 градус дулаан байха.

Сентябриин 25—26-най үдэрнүүдтэ республика дотор бага зэргэ үүлэтэй байха, шииг нойтоноохогүй, баруун хойто зүгһөө һулахаанаар һалхилха. Һүниндөө 2—7 градус хүйтэн, үдэртөө 10—15 градус дулаан болохоор хүлеэгдэнэ.

ПРАВДА БУРЯТИ...

Мүнөөдэрэй номер...

1-дэхи ХУУДАҺАНДА: ...рэндэ таряа худалдаха, ту... талаар социалис уялгаа... гэһэн Улаан-Үдын упра... таряашадта зорюулагд... Эндэ парткомой секретар... Черняковой «Интенсифи... түрүүшын жэл» гэһэн ... республикын Хүндэлэлэй ... барта бэшэгдэһэн түрүү ... нууд; Германиин Нэгэдэ... циалис партиин ЦК-гай, ... Гүрэнэй Соведэй Арадай ... тын, Министрнүүдэй Со... Демократическа Герман... циональна фронтын нац... на Соведэй мэдүүлгэ;

ХОЕРДОХИ ХУУД... ДА: Улаан-Үдын сэмбын ... кын агитколлективые да... Берлович гэгшын «Агита... зээдэшье ажалдаа» гэһэ... респонденци; Агууехэ ... риин 47-дохи ойн хүнд... социалис мүрысөөн туха... риалнуудай суглуулбар... хын Науканнуудай ... Ф. Г. Сафроновой «Зүү... Сибириин түүхээр ехэ ... гэһэн библиографическа ...

ГУРБАДАХИ ХУУД... ДА: Бүхэдэлхэйн залуу... Москвада боложо байһан ... даан тухай мэдээсэл, ... саанаһаа абтаһан мэдээ...

ДҮРБЭДЭХИ НЮУРТ... дэб һонирхолтой матери... толилогдоо.

Редактор Ц. О. ОЧИР...

Манай адрес, телефонууд

АДРЕС ОБЪЕДИНЕННОЙ РЕДАКЦИИ: гор. Улан-... улица Ленина, 35. Телефоны: редактора—23-67, зам. ре... тора—38-42, зам. редактора—35-84, секретариата—2... отделов: сельскохозяйственного производства и парти... жизни—47-59, 35-14, промышленного производства и пар... ной жизни—48-89, 33-61, корректорская—35-95.

Улица ЛЕНИНА, 26. Телефоны отделов: идеологичес... —24-74, советского строительства и быта—34-93, рабсе... ров в писем—25—41, 38-30, информации—32-74 в пер... дов—34-05.

гор. Улан-Удэ, типография управления по печати при Со... Министров Бурятской АССР.

Н00227.

Зак. № 76...